

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและอภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อภาวะโภชนาการของเด็กนักเรียนประถมศึกษา ในเขตอำเภอพลจังหวัดขอนแก่น ซึ่งเป็นนักเรียน ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น ได้แก่ โรงเรียนบ้านลอมคอม โรงเรียนหนองมะเขือ โรงเรียนเก่า จัวหนองบัว โรงเรียนชุมชนห้วยค้อมิตรภาพที่206 โรงเรียนบ้านหญ้าคาท่าหลวง โรงเรียนทุ่งน้อยโจดหนองหอย รวมทั้งหมดจำนวน 396 คน ผลการวิจัยเสนอตามลำดับดังนี้

4.1 คุณลักษณะส่วนบุคคล คุณลักษณะด้านครอบครัว บริโภคนิสัย สภาพแวดล้อมทางสังคม และภาวะโภชนาการของเด็กนักเรียนประถมศึกษา

4.2 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะโภชนาการของเด็กนักเรียนประถมศึกษา

4.3 ปัจจัยที่มีผลต่อภาวะโภชนาการของเด็กนักเรียนประถมศึกษา

4.4 อภิปรายผล

4.1 คุณลักษณะส่วนบุคคล คุณลักษณะด้านครอบครัว บริโภคนิสัย สภาพแวดล้อมทางสังคม และภาวะโภชนาการของเด็กนักเรียนประถมศึกษา

4.1.1 คุณลักษณะส่วนบุคคลของนักเรียนได้แก่ เพศ อายุ ประวัติการเจ็บป่วย และความรู้ด้านโภชนาการของเด็กนักเรียนประถมศึกษา

ผลการศึกษาในตารางที่ 4.1 พบว่า กลุ่มนักเรียนที่ศึกษาในครั้งนี้เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 58.1 และ 41.9 ตามลำดับ ส่วนใหญ่มีอายุ 12 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 34.3 รองลงมาคืออายุ 11 ปี, 10 ปี, และ 13 ปี โดยมีค่าร้อยละ 32.8, 25.3, และ 7.6 ตามลำดับ สำหรับความรู้ด้านโภชนาการ พบว่า นักเรียนมีความรู้ด้านโภชนาการในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 52.2 ระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 47.8 และมีค่าเฉลี่ยความรู้ด้านโภชนาการเท่ากับ 14.8 ส่วนประวัติการเจ็บป่วยของนักเรียน พบว่าในรอบ 1 เดือนที่ผ่านมา นักเรียนมีสุขภาพดีไม่เจ็บป่วย คิดเป็นร้อยละ 69.7 มีภาวะเจ็บป่วยร้อยละ 30.3

ตารางที่ 4.1 จำนวน ร้อยละ ของนักเรียน จำแนกตาม เพศ อายุ ความรู้ด้านโภชนาการ และประวัติการเจ็บป่วย

คุณลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	166	41.9
หญิง	230	58.1
รวม	396	100
อายุ		
10 ปี	100	25.3
11 ปี	130	32.8
12 ปี	136	34.3
13 ปี	30	7.6
รวม	396	100
— X = 11.242 S.D. = .918		
ความรู้ด้านโภชนาการที่ถูกต้อง (จำนวน 23 ข้อ 23 คะแนน)		
ระดับน้อย	189	47.8
ระดับมาก	206	52.2
รวม	395	100
— X = 14.797 S.D. = 3.853		
ประวัติการเจ็บป่วย		
สุขภาพดีไม่เคยเจ็บป่วย	276	69.7
มีภาวะความเจ็บป่วย	120	30.3
รวม	396	100

4.1.2 คุณลักษณะด้านครอบครัวของนักเรียน ได้แก่ ระดับการศึกษาของบิดา และมารดา อาชีพของบิดาและมารดา ลักษณะการทำงานของมารดา รายได้ต่อคนต่อเดือน ความเพียงพอของรายได้และผลผลิต ขนาดของครอบครัว ลักษณะการย้ายถิ่นของบิดาและ/หรือมารดา

ผลการศึกษาจากตารางที่ 4.2 พบว่า เด็กนักเรียนมีบิดาจบชั้นประถมศึกษา มากที่สุดร้อยละ 83.8 รองลงมา คือ ชั้นมัธยมศึกษา ปริญญาตรีขึ้นไป ประกาศนียบัตร คิดเป็นร้อยละ 11.9, 2.5, 1.8 ตามลำดับ ส่วนระดับการศึกษาของมารดา พบว่า มารดาของ นักเรียนร้อยละ 88.9 จบชั้นประถมศึกษา รองลงมาคือ ชั้นมัธยมศึกษา ประกาศนียบัตร อื่น ๆ และปริญญาตรีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 7.8, 2.0, 0.8 และ 0.5 ตามลำดับ

สำหรับด้านอาชีพของบิดา พบว่า อาชีพรับจ้างร้อยละ 47.4 รองลงมาคือ อาชีพเกษตรกรรม ค้าขาย รับราชการ อื่น ๆ และรัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 39.0, 6.4, 4.9, 2.0. และ 0.3 ตามลำดับ อาชีพของมารดา พบว่า อาชีพเกษตรกรรมมากที่สุด ร้อยละ 51.4 รองลงมาคือ รับจ้าง ค้าขาย อื่น ๆ รับราชการ และรัฐวิสาหกิจ คิดเป็น ร้อยละ 33.2, 11.0, 3.6, 0.5 และ 0.3 ตามลำดับ ลักษณะการทำงานของมารดา พบว่า มารดา ประกอบอาชีพในบ้านของตนเอง คิดเป็นร้อยละ 71.7 และประกอบอาชีวนอกบ้านคิดเป็น ร้อยละ 28.3

ด้านรายได้พบว่า รายได้ต่อเดือนต่อคนของครอบครัว รายได้น้อย (ต่ำกว่า 2,000 บาท) คิดเป็นร้อยละ 79.8 รองลงมาคือ รายได้ปานกลาง (2,001 – 4,000 บาท) และ รายได้มาก (4,000 บาทขึ้นไป) คิดเป็นร้อยละ 14.4 และ 5.8 ตามลำดับ ส่วนความเพียงพอของรายได้และผลผลิต พบว่า รายได้และผลผลิตเพียงพอ มากที่สุดคิดเป็น ร้อยละ 61.9 รองลงมาคือ ไม่เพียงพอ และเหลือเก็บ คิดเป็นร้อยละ 19.9 และ 18.2 ตามลำดับ

ขนาดของครอบครัว พบว่า ครอบครัวของนักเรียนมีขนาดกลาง (สมาชิก 5 - 7 คน) มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 54.8 รองลงมาคือ ขนาดเล็ก (สมาชิก ไม่เกิน 4 คน) ขนาดใหญ่ (สมาชิก 8 คน ขึ้นไป) ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 36.9, และ 8.3 ตามลำดับ

ด้านลักษณะการย้ายถิ่นของบิดา พบว่า บิดาย้ายถิ่นระยะสั้น ร้อยละ 81.6 ส่วนบิดาย้ายถิ่นระยะยาว ร้อยละ 18.4 การย้ายถิ่นของมารดา พบว่า มารดาย้ายถิ่นระยะสั้น ร้อยละ 87.4 มีการย้ายถิ่นระยะยาวเพียง ร้อยละ 12.6 ลักษณะการย้ายถิ่นของครอบครัวคือ บิดาและมารดาย้ายถิ่นพร้อมกัน พบว่า บิดาและมารดาของนักเรียนย้ายถิ่นระยะสั้น คิดเป็น ร้อยละ 88.9 และย้ายถิ่นระยะยาว ร้อยละ 11.1

ตารางที่ 4.2 จำนวนร้อยละของนักเรียน จำแนกตามระดับการศึกษาของบิดาและมารดา อาชีพของบิดาและมารดา ลักษณะการทำงานของมารดา รายต่อคนต่อเดือน และความเพียงพอของรายได้และผลผลิตของครอบครัว ขนาดของครอบครัว การย้ายถิ่นของบิดาและ/หรือมารดา

คุณลักษณะด้านครอบครัวของนักเรียน	จำนวน	ร้อยละ
ระดับการศึกษาของบิดา		
ประถมศึกษา	332	83.8
มัธยมศึกษา	47	11.9
ประกาศนียบัตร	7	1.8
ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	10	2.5
รวม	396	100
ระดับการศึกษาของมารดา		
ประถมศึกษา	352	88.9
มัธยมศึกษา	31	7.8
ประกาศนียบัตร	8	2.0
ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	2	0.5
อื่นๆ	3	0.8
รวม	396	100
อาชีพของบิดา		
รับจ้าง	185	47.4
เกษตรกรรม	152	39.0
ค้าขาย	25	6.4
รับราชการ	19	4.9
รัฐวิสาหกิจ	1	0.3
อื่นๆ	8	2.0
รวม	390	100

ตารางที่ 4.2 จำนวนร้อยละของนักเรียน จำแนกตามระดับการศึกษาของบิดาและมารดา อาชีพของบิดาและมารดา ลักษณะการทำงานของมารดา รายต่อคนต่อเดือน และความเพียงพอของรายได้และผลผลิตของครอบครัว ขนาดของครอบครัว การย้ายถิ่นของบิดาและ/หรือมารดา (ต่อ)

คุณลักษณะด้านครอบครัวของนักเรียน	จำนวน	ร้อยละ
อาชีพของมารดา		
รับจ้าง	130	33.2
เกษตรกรรม	201	51.4
ค้าขาย	43	11.0
รับราชการ	2	0.5
รัฐวิสาหกิจ	1	0.3
อื่นๆ	14	3.6
รวม	391	100
ลักษณะการทำงานของมารดา		
ประกอบอาชีพในบ้าน	284	71.7
ประกอบอาชีพนอกบ้าน	112	28.3
รวม	391	100
รายได้ต่อคนต่อเดือนของครอบครัว		
รายได้น้อย(ต่ำกว่า 2,000 บาท)	316	79.8
รายได้ปานกลาง(2,001-4,000 บาท)	57	14.4
รายได้มาก(4,001 บาทขึ้นไป)	23	5.8
รวม	396	100
— X = 1269.04 S.D. = 1225.734		
ความเพียงพอของรายได้และผลผลิต		
ไม่เพียงพอ	79	19.9
เพียงพอ	245	61.9
เหลือเก็บ	72	18.2
รวม	396	100

ตารางที่ 4.2 จำนวนร้อยละของนักเรียน จำแนกตามระดับการศึกษาของบิดาและมารดา อาชีพของบิดาและมารดา ลักษณะการทำงานของมารดา รายต่อคนต่อเดือน และความเพียงพอของรายได้และผลผลิตของครอบครัว ขนาดของครอบครัว การย้ายถิ่นของบิดาและ/หรือมารดา (ต่อ)

คุณลักษณะด้านครอบครัวของนักเรียนของนักเรียน	จำนวน	ร้อยละ
ขนาดของครอบครัว		
ขนาดเล็ก (ไม่เกิน 4 คน)	146	36.9
ขนาดกลาง (5 - 7 คน)	217	54.8
ขนาดใหญ่ (8 คนขึ้นไป)	33	8.3
รวม	396	100
$\bar{X} = 5.202$ S.D. 0.369		
การย้ายถิ่นของบิดา		
ย้ายถิ่นระยะสั้น	323	81.6
ย้ายถิ่นระยะยาว	73	18.4
รวม	396	100
การย้ายถิ่นของมารดา		
ย้ายถิ่นระยะสั้น	346	87.4
ย้ายถิ่นระยะยาว	50	12.6
รวม	396	100
การย้ายถิ่นของทั้งบิดาและมารดา		
ย้ายถิ่นระยะสั้น	352	88.9
ย้ายถิ่นระยะยาว	44	11.1
รวม	396	100

4.1.3 บริโภคนิสัยของนักเรียน ได้แก่ การบริโภคอาหาร ความชอบอาหาร ความเชื่อเกี่ยวกับอาหาร จำนวนมือที่รับประทานใน 1 วัน

ผลการศึกษาในตารางที่ 4.3 พบว่า ในส่วนการบริโภคอาหาร นักเรียนที่มีความถี่ของการรับประทานอาหารครบกลุ่ม 5 หมู่ คิดเป็นร้อยละ 61.5 ในขณะที่ความถี่ของการรับประทานอาหารไม่ครบกลุ่ม 5 หมู่ คิดเป็นร้อยละ 38.5 ด้านความชอบอาหาร พบว่า นักเรียนที่มีความชอบอาหารครบกลุ่ม 5 หมู่ คิดเป็นร้อยละ 86.0 มีส่วนน้อยที่มีความชอบอาหารไม่ครบกลุ่ม 5 หมู่ คิดเป็นร้อยละ 14.0 ด้านความเชื่อเกี่ยวกับอาหาร พบว่า นักเรียนที่มีความเชื่อที่ถูกหลักโภชนาการ ในระดับมาก ร้อยละ 59.2 และในระดับน้อย ร้อยละ 40.8 สำหรับจำนวนมือที่รับประทานอาหารใน 1 วันนั้น พบว่านักเรียนที่รับประทานอาหารครบ 3 มือ มีร้อยละ 89.3 นักเรียนที่รับประทานอาหารไม่ครบ 3 มือ ร้อยละ 10.7

ตารางที่ 4.3 จำนวนร้อยละของนักเรียน จำแนกตาม การบริโภคอาหาร ความชอบอาหาร ความเชื่อเกี่ยวกับอาหาร จำนวนมือที่รับประทานใน 1 วัน

บริโภคนิสัยของนักเรียน	จำนวน	ร้อยละ
การบริโภคอาหาร		
ความถี่ของการรับประทานอาหารไม่ครบกลุ่ม 5 หมู่	152	38.5
ความถี่ของการรับประทานอาหารครบกลุ่ม 5 หมู่	243	61.5
รวม	395	100
$\bar{X} = 17.709$ S.D. = 3.797		
ความชอบอาหาร		
ความชอบอาหารไม่ครบกลุ่ม 5 หมู่	55	14.0
ความชอบอาหารครบกลุ่ม 5 หมู่	339	86.0
รวม	394	100
ความเชื่อเกี่ยวกับอาหารที่ถูกหลักโภชนาการ (จำนวน 15 ข้อ คะแนน 15)		
ระดับน้อย	160	40.8
ระดับมาก	232	59.2
รวม	392	100
$\bar{X} = 10.867$ S.D. = 1.731		

ตารางที่ 4.3 จำนวนร้อยละของนักเรียน จำแนกตาม การบริโภคอาหาร ความชอบอาหาร ความเชื่อเกี่ยวกับอาหาร จำนวนมือที่รับประทานใน 1 วัน (ต่อ)

บริโภคนิสัยของนักเรียน	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนมือที่รับประทานอาหารใน 1 วัน		
รับประทานอาหารไม่ครบ 3 มือ	42	10.7
รับประทานอาหารครบ 3 มือ	350	89.3
รวม	392	100.0
—		
$\bar{X} = 2.893 \text{ S.D.} = .310$		

4.1.4 คุณลักษณะสภาพแวดล้อมทางสังคมของนักเรียน ได้แก่ อิทธิพลจากครอบครัว อิทธิพลจากครู อิทธิพลจากเพื่อน อิทธิพลจากสื่อมวลชน

ผลการศึกษาจากตารางที่ 4.4 พบว่า นักเรียนได้รับอิทธิพลจากกลุ่มทางสังคม ได้แก่ การปฏิบัติตามเกี่ยวกับการรับประทานอาหารที่ถูกต้องของนักเรียน โดยมีแบบอย่างจากครอบครัว มากที่สุด รองลงมาคือ ครู เพื่อน และสื่อมวลชน คิดเป็นค่าเฉลี่ย 8.538, 2.283, .857 และ .540 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ยของการได้รับอิทธิพลจากกลุ่มทางสังคม จำแนกตามอิทธิพลจากครอบครัว อิทธิพลจากครู อิทธิพลจากเพื่อน และอิทธิพลจากสื่อมวลชน

สภาพแวดล้อมทางสังคม	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)
อิทธิพลจากครอบครัว	8.538
อิทธิพลจากครู	2.283
อิทธิพลจากเพื่อน	.857
อิทธิพลจากสื่อมวลชน	.540

4.1.5 ภาวะโภชนาการของเด็กนักเรียนประถมศึกษา

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา ได้แก่ เด็กนักเรียนประถมศึกษา ในเขตอำเภอฟล จำนวน 396 คน ประเมินโดยใช้เกณฑ์ น้ำหนักต่ออายุเป็นตัวบ่งชี้ มีภาวะโภชนาการปกติ จำนวน 332 คน คิดเป็นร้อยละ 83.8 มีภาวะขาดสารอาหาร จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 16.2 จากข้อมูลดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า เป็นตัวเลขที่สูงกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ (ไม่เกินร้อยละ 7) และเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญของจังหวัดขอนแก่น สมควรได้รับการแก้ไขต่อไป

ตารางที่ 4.5 จำนวนร้อยละของนักเรียนจำแนกตามภาวะโภชนาการ

ภาวะโภชนาการ	เกณฑ์น้ำหนักต่ออายุ	
	จำนวน	ร้อยละ
ปกติ	332	83.8
ขาดสารอาหาร	64	16.2
รวม	396	100

4.2 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะโภชนาการของเด็กนักเรียนประถมศึกษา

จากตารางที่ 4.6 พบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะโภชนาการของเด็กนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ 1) ความรู้ด้านโภชนาการ 2) ประวัติความเจ็บป่วย 3) ความเพียงพอของรายได้และผลผลิต 4) การบริโภคอาหาร 5) ความชอบอาหาร 6) ความเชื่อเกี่ยวกับอาหาร 7) จำนวนมือที่รับประทานใน 1 วัน และ 8) อิทธิพลจากครอบครัว

ตารางที่ 4.6 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน ระหว่างตัวแปรอิสระกับภาวะขาดสารอาหารของเด็กนักเรียนประถมศึกษา

ตัวแปรอิสระ	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	P Value
เพศหญิง	-.0719	.077
อายุ	.0036	.471
ความรู้ด้านโภชนาการ	-.3786	.000*
การเจ็บป่วยในรอบ 1 เดือนที่ผ่านมา	.3822	.000*

ตารางที่ 4.6 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน ระหว่างตัวแปรอิสระกับภาวะขาดสารอาหาร
ของเด็กนักเรียนประถมศึกษา (ต่อ)

ตัวแปรอิสระ	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	P Value
ระดับการศึกษาประถมศึกษาของบิดา	.0623	.108
ระดับการศึกษาประถมศึกษาของมารดา	.0679	.089
รายได้ต่อเดือนต่อคน	.0058	.454
ความเพียงพอของรายได้และผลผลิต	-.2875	.000*
อาชีพเกษตรกรของบิดา	.0064	.450
อาชีพเกษตรกรของมารดา	-.0332	.256
ลักษณะการทำงานนอกบ้านของมารดา	.0442	.190
ขนาดของครอบครัว	.0740	.071
การย้ายถิ่นระยะยาวของบิดา	-.0672	.091
การย้ายถิ่นระยะยาวของมารดา	-.0223	.329
การย้ายถิ่นระยะยาวของบิดาและมารดา	-.0461	.180
การบริโภคอาหาร	-.3093	.000*
ความชอบอาหารไม่ครอบคลุม 5 หมู่	.5436	.000*
ความเชื่อเกี่ยวกับอาหารที่ถูกหลักโภชนาการ	-.1618	.001*
จำนวนมือที่รับประทานใน 1 วัน	-.1148	.012*
อิทธิพลจากครอบครัว	-.2323	.000*
อิทธิพลจากครู	0.0387	.223
อิทธิพลจากเพื่อน	-.0219	.333
อิทธิพลจากสื่อมวลชน	-.0393	.219

4.3 ปัจจัยที่มีผลต่อภาวะโภชนาการของเด็กนักเรียนประถมศึกษา

จากตารางที่ 4.7 พบว่าคะแนนเฉลี่ยของตัวแปรอิสระ ของกลุ่มนักเรียนที่มีภาวะขาดสารอาหารแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาแต่ละตัวแปรพบว่า คะแนนเฉลี่ยของตัวแปรอิสระของกลุ่มนักเรียนที่มีภาวะโภชนาการปกติ สูงกว่ากลุ่มนักเรียนที่มีภาวะขาดสารอาหาร ได้แก่ เพศหญิง อายุ ความรู้ด้านโภชนาการ อาชีพเกษตรกรของบิดาและมารดา ความเพียงพอของรายได้และผลผลิต การย้ายถิ่นของบิดาและ/หรือมารดา ความถี่ของการรับประทาน

อาหาร ความเชื่อเกี่ยวกับอาหารที่ถูกหลักโภชนาการ จำนวนมือที่รับประทานใน 1 วัน อิทธิพลจากครอบครัว อิทธิพลจากเพื่อน อิทธิพลจากสื่อมวลชน สำหรับคะแนนเฉลี่ยของ ตัวแปรอิสระ ของกลุ่มนักเรียนที่มีภาวะโภชนาการปกติ ต่ำกว่ากลุ่มนักเรียนที่มีภาวะขาดสารอาหาร ได้แก่ ความเจ็บป่วยในรอบ 1 เดือนที่ผ่านมา การศึกษาระดับประถมศึกษาของบิดา และมารดา รายได้ต่อคนต่อเดือน ลักษณะการทำงานนอกบ้านของมารดา ขนาดของครอบครัว ความชอบอาหารที่ไม่ครอบคลุม 5 หมู่ อิทธิพลจากครู

ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรอิสระของเด็กนักเรียน

ตัวแปรอิสระ	ภาวะโภชนาการปกติ		ภาวะขาดสารอาหาร	
	$\bar{X}$	SD.	$\bar{X}$	SD.
1. เพศหญิง	.59477	.49174	.49153	.50422
2. อายุ	11.27124	0.89532	11.27119	1.03108
3. ความรู้ด้านโภชนาการ	15.44118	3.77630	11.47458	1.96833
4. การเจ็บป่วยในรอบ 1 เดือนที่ผ่านมา	.22876	.42072	.72881	.44839
5. การศึกษาระดับประถม ศึกษาของบิดา	.83660	.37033	.88136	.32614
6. การศึกษาระดับประถม ศึกษาของมารดา	.88889	.31478	.93220	.25355
7. รายได้ต่อคนต่อเดือน	1244.92157	1226.45344	1283.77966	1176.76211
8. ความเพียงพอของรายได้ และผลผลิต	2.04248	.60719	1.55932	.56542
9. อาชีพเกษตรกรรมของบิดา	.40196	.49110	.37288	.48772
10. อาชีพเกษตรกรรมของมารดา	.53268	.49975	.47458	.50364
11. ลักษณะการทำงานนอก บ้านของมารดา	.27778	.44864	.35593	.48290
12.ขนาดของครอบครัว	5.17974	1.52908	5.37288	1.29852
13.การย้ายถิ่นระยะยาวของ บิดา	.19935	.40016	.13559	.34529
14.การย้ายถิ่นระยะยาวของมารดา	.13725	.34468	.10169	.30484

ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรอิสระของเด็กนักเรียน (ต่อ)

ตัวแปรอิสระ	ภาวะโภชนาการปกติ		ภาวะขาดสารอาหาร	
	$\bar{X}$	SD.	$\bar{X}$	SD.
15. การย้ายถิ่นระยะยาวของบิดา และมารดา	.12418	.33033	.08475	.28089
16. การบริโภคอาหาร	16.34656	3.56834	13.00631	3.41747
17. ความชอบอาหารไม่ครอบคลุม 5 หมู่	.44068	.22944	.94444	.50073
18. ความเชื่อเกี่ยวกับอาหารที่ ถูกหลักโภชนาการ	11.03268	1.63935	10.37288	1.97308
19. จำนวนมือที่รับประทานใน 1 วัน	2.91176	.28410	2.81356	.39280
20. อิทธิพลจากครอบครัว	8.78431	2.94305	7.01695	2.62935
21. อิทธิพลจากครู	2.23203	2.28791	2.47458	2.54854
22. อิทธิพลจากเพื่อน	.90196	1.33190	.81356	1.07438
23. อิทธิพลจากสื่อมวลชน	.56863	1.09103	.47458	.93506

จากตารางที่ 4.8 พบว่าตัวแปรทั้ง 23 กลุ่มย่อย สามารถจำแนกกลุ่มได้ แต่ผู้วิจัยต้องการคัดเลือกตัวแปรที่จะศึกษามาที่ละตัว เข้าสมการแบบมีขั้นตอน (Stepwise Method) ซึ่งเป็นการคัดเลือกตัวแปรทีละตัวมาเข้าสมการจำแนก โดยหาตัวแปรที่ดีที่สุด ในการจำแนก เพื่อเข้าสมการในตัวแรก จากนั้นหาตัวแปรที่ติงรองลงมา เข้าสมการอีกเพื่อปรับปรุงให้สมการจำแนกได้ดีขึ้น และทำการเลือกตัวแปรที่เหลือเช่นนี้ไปเรื่อยๆ จนไม่มีตัวแปรที่ร่วมจำแนกกลุ่มได้ดีอีกแล้ว ตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้ามาก่อน อาจจะถูกตัดออกไป หากว่าเมื่อนำตัวแปรอื่นที่คัดเข้ามาในสมการการจำแนก ต้องเป็นตัวแปรสามารถทำนายร่วม จำแนกกลุ่มได้ดีกว่าตัวแปรอื่นที่ไม่ได้ถูกคัดเลือก และทำให้สมการมีอำนาจจำแนกสูง ผลการวิเคราะห์พบว่า มีตัวแปร 7 ตัว เป็นตัวแปรที่ทำให้สมการมีอำนาจจำแนกสูง เรียงตามลำดับดังนี้ 1) ความชอบอาหาร 2) ความรู้ด้านโภชนาการ 3) ประวัติการเจ็บป่วย 4) ความเพียงพอของรายได้และผลผลิต 5) อิทธิพลจากครอบครัว 6) การบริโภคอาหาร 7) รายได้ต่อคนต่อเดือน

สมการในรูปคะแนนดิบ

$$D = -5.3174580 + 2.0422013 \text{ LIKE} + .1328446 \text{ KNOW} - .9419064 \text{ HEALTH} .3696602 \text{ ENOUGH} + .0707652 \text{ FM} + .0564704 \text{ FEAT} - (1.31189449 \times 10^{-4}) \text{ INCOME}$$

สมการในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Z = .59291 \text{ LIKE} + .47157 \text{ KNOW} - .40056 \text{ HEALTH} + .22206 \text{ ENOUGH} + .20488 \text{ FM} + .20017 \text{ FEAT} - .15987 \text{ INCOME}$$

ตารางที่ 4.8 ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรในสมการวิเคราะห์จำแนกประเภท

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์	
	คะแนนมาตรฐาน	คะแนนดิบ
1. ความชอบอาหาร	.59291	2.0422013
2. ความรู้ด้านโภชนาการ	.47157	.1328446
3. ประวัติการเจ็บป่วย	-.40056	-.9419064
4. ความเพียงพอของรายได้และผลผลิต	.22206	.3696602
5. อิทธิพลจากครอบครัว	.20488	.0707652
6. การบริโภคอาหาร	.20017	.0564704
7. รายได้ต่อคนต่อเดือน	-.15987	$-1.31189449 \times 10^{-4}$
ค่าคงที่		-5.3174580

จากตารางที่ 4.9 เมื่อนำตัวแปรทั้ง 7 ตัว มาสร้างสมการ จะได้สมการการจำแนกประเภท 1 สมการ ซึ่งสมการนี้สามารถคาดประมาณภาวะโภชนาการของเด็กนักเรียนประถมศึกษา ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาค่าอำนาจของการจำแนกจากค่า Canonical Correlation พบว่ามีค่าค่อนข้างสูง เท่ากับ .6817 แสดงว่าสมการดังกล่าว มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ซึ่งสอดคล้องกับค่า Wilk's Lambda ซึ่งมีค่าค่อนข้างต่ำ เท่ากับ .535286 ดังนั้นสมการนี้สามารถนำมาใช้ในการคาดประมาณได้ และมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ในระดับค่อนข้างสูง

ตารางที่ 4.9 ค่าต่างๆ ที่ใช้ในการตัดสินใจจำแนกประเภท

Discriminant Function	Eligen Value	Canonical Corr.	Wilks' Lambda	Chi Square	Df	Sig
1	.8682	.6817	.535286	224.671	7	.0000

จากตารางที่ 4.10 กลุ่มนักเรียนประถมศึกษาที่มีภาวะโภชนาการปกติ ได้รับการจำแนกเข้ากลุ่มได้อย่างถูกต้องร้อยละ 91.5 และจำแนกกลุ่มได้อย่างไม่ถูกต้องร้อยละ 8.5 สำหรับกลุ่มนักเรียนที่มีภาวะขาดสารอาหาร ได้รับการจำแนกได้อย่างถูกต้องร้อยละ 78.7 และจำแนกเข้ากลุ่มไม่ถูกต้องร้อยละ 21.3 สัดส่วนของการจำแนกอย่างถูกต้องของสมการดังกล่าว มีค่าการทำนาย ร้อยละ 89.45 ซึ่งการทำนายอยู่ในระดับค่อนข้างดี สมการที่ดีจะต้องจำแนกกลุ่มได้อย่างถูกต้องร้อยละ 90 ขึ้นไป (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2532)

ตารางที่ 4.10 อัตราความสามารถในการจำแนกประเภทได้อย่างถูกต้อง

กลุ่มจริง	กลุ่มที่คาดคะเน		จำนวน	ความถูกต้องในการจำแนก
	ภาวะโภชนาการปกติ	ภาวะขาดสารอาหาร		
ภาวะโภชนาการปกติ	291 (91.5%)	27 (8.5%)	318 (100%)	89.45%
ภาวะขาดสารอาหาร	13 (21.3%)	48 (78.7%)	61 (100%)	

4.4 อภิปรายผล

4.4.1 อภิปรายผลเกี่ยวกับคุณลักษณะส่วนบุคคล คุณลักษณะด้านครอบครัว บริโภคนิสัย สภาพแวดล้อมทางสังคม และภาวะโภชนาการของเด็กนักเรียนประถมศึกษา

การวิจัยครั้งนี้พบว่า คุณลักษณะส่วนบุคคลของนักเรียนชั้นประถมศึกษา เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชายเล็กน้อย ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับประชากรทั่วไปของประเทศไทยที่พบประชากรเพศหญิงมากกว่าเพศชายเล็กน้อย ส่วนใหญ่มีอายุ 12 ปี ทั้งนี้เพราะกลุ่มอายุนี้เป็นนักเรียนที่เรียนอยู่ได้ทั้งในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และชั้นประถมศึกษา

ปีที่ 4 เกิดจากเป็นผู้ที่เรียนช้ากว่าเกณฑ์ เรียนเท่าเกณฑ์ หรือไม่ก็สามารถเรียนได้เร็วกว่าเกณฑ์ ส่วนความรู้ด้านโภชนาการพบว่า นักเรียนที่มีความรู้น้อยและความรู้มากโดยใช้ค่าเฉลี่ยในการแบ่งมีลักษณะใกล้เคียงกัน โดยกลุ่มที่มีความรู้มากมีจำนวนสูงกว่าเล็กน้อย ทั้งนี้เนื่องจากนักเรียนเรียนอยู่ในชั้นเรียนต่างกัน เกี่ยวกับประวัติการเจ็บป่วยของนักเรียน พบว่าส่วนใหญ่มีสุขภาพดี มีภาวะการเจ็บป่วยบ้าง สาเหตุส่วนใหญ่ที่เจ็บป่วยมักเป็นการเจ็บป่วยเล็กๆ น้อยๆ ด้วยโรคไข้หวัด ท้องเสีย ซึ่งคาดว่าเกิดจากพฤติกรรมสุขภาพและการแพร่ระบาดของโรคตามฤดูกาล จากลักษณะดังที่กล่าวมาเกี่ยวกับคุณลักษณะส่วนบุคคล ถือได้ว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาที่ทำการศึกษานี้ มีลักษณะต่างๆ ที่เป็นความหลากหลายตามลักษณะประชากร เหมาะสมที่จะเป็นตัวแทนประชากรที่ใช้ในการศึกษา

คุณลักษณะด้านครอบครัว พบว่า นักเรียนมีบิดาและมารดาจบชั้นประถมศึกษามากที่สุด ส่วนใหญ่มารดามีอาชีพเกษตรกรรม บิดาประกอบอาชีพรับจ้าง โดยทั่วไปชนบทของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประชาชนมักประกอบอาชีพเกษตรกรรม แต่เนื่องจากสภาพภูมิอากาศที่แห้งแล้ง สมาชิกในครอบครัวจึงต้องประกอบอาชีพอื่นเสริม ซึ่งมักเป็นหน้าที่ของบิดาที่ต้องออกไปรับจ้างทำงาน และครอบครัวมักมีรายได้น้อย คือ ต่ำกว่า 2,000 บาท ต่อคนต่อเดือน อย่างไรก็ตาม ครอบครัวของนักเรียนส่วนใหญ่มีความเพียงพอของรายได้และผลผลิต เนื่องจากมีปัจจัยในการดำรงชีพโดยเฉพาะด้านอาหาร ที่สามารถผลิตหรือจัดหาได้เอง สำหรับขนาดครอบครัวส่วนใหญ่เป็นครอบครัวขนาดกลาง มีสมาชิก 5-7 คน บิดามารดามีการย้ายถิ่นระยะยาวไปทำงานที่อื่นบ้างเป็นส่วนน้อย จากลักษณะที่กล่าวมาทั้งหมดเป็นลักษณะทั่วไปของครอบครัวในชนบทอีสาน ที่ส่วนใหญ่มีการศึกษาต่ำ มีรายได้น้อย แต่มักจะมีผลผลิตเพียงพอที่จะมาดำรงชีพในครอบครัว ทั้งนี้ส่วนหนึ่งเกิดขึ้นจากความประหยัดและการที่ใช้ปัจจัยในการดำรงชีวิตแต่น้อย จึงทำให้เพียงพอ และจะเดินทางไปทำงานต่างถิ่นเพื่อหารายได้มาสู่ครอบครัวเพิ่มขึ้น

บริโภคนิสัยของนักเรียน ส่วนใหญ่พบว่า นักเรียนมีความดีในการรับประทานอาหาร และมีความชอบอาหารครบกลุ่มทั้ง 5 หมู่ มีส่วนน้อยเท่านั้นที่มีความดีของการรับประทานอาหารและมีความชอบอาหารไม่ครบกลุ่มอาหาร 5 หมู่ ซึ่งพบว่านักเรียนส่วนนี้จะมีความดีในการรับประทานอาหารประเภทไขมันน้อย และชอบอาหารไม่ครบกลุ่ม 5 หมู่ แตกต่างกันเล็กน้อย ส่วนความเชื่อเกี่ยวกับอาหาร พบว่า มีจำนวนผู้ที่มีความเชื่อที่ถูกหลักโภชนาการระดับมากสูงกว่าระดับน้อยเพียงเล็กน้อย โดยมีค่าเฉลี่ย 10.867 ซึ่งถือว่าสูงเมื่อเทียบกับคะแนนเต็มทั้งหมด คือ 15 คะแนน แสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีความเชื่อที่ถูกหลักโภชนาการซึ่งอาจจะเนื่องมาจากยังอยู่ในวัยเรียนจึงได้รับความรู้อย่างต่อเนื่อง สามารถที่จะคิดพิจารณาถึงความเชื่อนั้นตรงกับวิชาที่เรียนมาหรือไม่ ส่วนจำนวนมือที่รับประทานอาหารใน 1 วัน พบว่าส่วนใหญ่รับประทานอาหารครบ 3 มื้อ ยกเว้นบางรายที่รับประทานอาหารเพียง 2 มื้อ ทั้งนี้

ส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่า ไม่หิว หรือเคยชิน และมักพบว่า เป็นอาหารมือเย็น ซึ่งบางคนอาจจะเล่นหรือดูโทรทัศน์จนเพลินโดยไม่หิว

ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม พบว่า นักเรียนจะได้รับอิทธิพลในการรับประทานอาหารจากครอบครัว มากที่สุด รองลงมาคือ จากครู จากเพื่อน และจากสื่อมวลชน ตามลำดับทั้งนี้ เกิดจากครอบครัวเป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุด นอกจากนี้ยังพบว่า แม้ นักเรียนมีความชอบที่จะดูโทรทัศน์ แต่ผลที่จะทำให้เด็กเกิดการรับประทานอาหารอย่างไรนั้นเกิดจากอิทธิพลของครอบครัว ที่จะเป็นผู้จัดหาอาหารให้เด็กรับประทานเป็นสำคัญ อีกทั้งในสังคมชนบทไม่มีอาหารที่หลากหลาย แม้เด็กต้องการที่จะปฏิบัติตามหรือเลียนแบบกับกลุ่มทางสังคม ก็ไม่สามารถที่จะรับประทานอาหารนั้นๆ ได้เช่นกัน

ภาวะโภชนาการของนักเรียนชั้นประถมศึกษา พบว่า ภาวะขาดสารอาหารที่สูงกว่าเกณฑ์ที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนดเป้าหมายไว้ ตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 ซึ่งกำหนดให้เด็กนักเรียนมีภาวะขาดสารอาหารไม่เกิน ร้อยละ 7 แสดงให้เห็นว่ายังมีปัญหาขาดสารอาหารในกลุ่มเด็กนักเรียนสูงกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ ทั้งนี้อาจมีสาเหตุมาจากพื้นที่ทำการวิจัย มีสภาพภูมิอากาศแห้งแล้ง ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ผลผลิตทางการเกษตรต่ำ และมีฐานะยากจน ตลอดจนบิดามารดาของนักเรียนมีระดับการศึกษาต่ำ อาจมีผลให้ขาดความรู้ด้านโภชนาการ รวมทั้งบริโภคนิสัย อาทิ การนิยมรับประทานอาหารไขมันน้อย การรับประทานอาหารที่ไม่ได้สัดส่วน มักรับประทานข้าวในปริมาณมากเกินไป

4.1.2 อภิปรายผลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะโภชนาการของนักเรียนประถมศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐาน เกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะโภชนาการจำนวนทั้งสิ้น 17 ข้อ ผลการทดสอบสมมติฐานสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 เพศหญิงของนักเรียน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับภาวะขาดสารอาหารของเด็กนักเรียนประถมศึกษา

จากการวิจัยพบว่า เพศหญิง ไม่มีความสัมพันธ์กับภาวะขาดสารอาหารของเด็กนักเรียนประถมศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่าการที่นักเรียนเป็นเพศหญิง ไม่มีความเกี่ยวข้องกับการที่นักเรียนมีภาวะขาดสารอาหาร

ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ สมบัติ แทนประเสริฐกุล และคณะ, (2530) แต่ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ นภา ศิวรังสรรค์ (2531), Adrian, et al. 1982;

สิริประภา กลิ่นกลั่น (2531) และปรีดา ดีสุวรรณ และคณะ, (2538) ที่ศึกษาในเด็กวัยก่อนเรียน และเพลินใจ ตั้งคณะกุล และคณะ (2532) ที่ศึกษาในเด็กวัยเรียน และพบว่าในเด็กวัยเรียน นักเรียนหญิงได้รับพลังงานน้อยกว่านักเรียนชาย และนักเรียนชายชอบรับประทานอาหารที่มีไขมัน และมีน้ำหนักมากกว่านักเรียนหญิง ซึ่งคำนึงถึงรูปร่างเป็นอย่างมาก อันเป็นผลการศึกษาเด็กนักเรียนในกรุงเทพมหานคร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบุคคลในสังคมเมืองหลวง ที่คำนึงถึงภาพลักษณ์การรักษารูปร่างให้ได้สัดส่วนไม่อ้วน จึงมีผลต่อการได้รับอาหารของนักเรียน แต่กลุ่มตัวอย่างที่วิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนในโรงเรียนระดับอำเภอซึ่งถือว่าเป็นชนบท ฉะนั้นระหว่างเพศหญิงกับเพศชายในสังคมชนบท อาจไม่ได้คำนึงถึงรูปร่างมากนัก ตลอดจนในสังคมชนบท ครอบครัวมีค่านิยมในการบริโภคอาหารที่มีไขมันน้อย ผลการวิจัยจึงพบว่า เพศหญิงไม่มีความสัมพันธ์ กับภาวะขาดสารอาหารของเด็กนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานที่ 2 อายุของนักเรียน มีความสัมพันธ์ทางลบกับภาวะขาดสารอาหารของเด็กนักเรียนประถมศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า อายุของนักเรียนไม่มีความสัมพันธ์กับภาวะขาดสารอาหารของเด็กนักเรียนประถมศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่า การที่นักเรียนมีอายุมากหรือน้อย ไม่มีความเกี่ยวข้องกับการที่นักเรียนมีภาวะขาดสารอาหาร

ผลการวิจัยสอดคล้องกับการศึกษาของ สมบัติ แทนประเสริฐกุล และคณะ (2530) และสิริประภา กลิ่นกลั่น (2531) ที่ศึกษาในเด็กวัยก่อนเรียน แต่ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ นภา ศิวรังสรรค์ (2531), สมควร สีทาพา (2533), ไพจิตร วรรณจักร์ และคณะ (2539) ที่ศึกษาในเด็กนักเรียนและ การศึกษาของ Adrian, et al. (1982); ประพิมพ์พร สมนาแขง และคณะ (2527); บรรจง ไวยเมธา และคณะ (2528); ปรีดา ดีสุวรรณ และคณะ (2538), ที่พบว่า อายุมีความสัมพันธ์กับภาวะขาดสารอาหาร

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ มีอายุระหว่าง 10 -13 ปี ซึ่งเป็นวัยที่มีอายุใกล้เคียงกัน กล่าวคือในกลุ่มที่มีภาวะโภชนาการปกติ มีอายุเฉลี่ย 11.27124 และในกลุ่มที่มีภาวะขาดสารอาหาร อายุเฉลี่ย 11.27191 จึงมีความสามารถในการช่วยเหลือตนเอง เกี่ยวกับเรื่องอาหารในระดับใกล้เคียงกัน รวมทั้งรสนิยมในการรับประทานอาหารคล้ายคลึงกัน ช่วงอายุที่แตกต่างกันเพียงเล็กน้อย จึงไม่มีความเกี่ยวข้องกับการที่ทำให้นักเรียนมีภาวะขาดสารอาหาร

สมมติฐานที่ 3 ความรู้ด้านโภชนาการ มีความสัมพันธ์ทางลบกับภาวะขาดสารอาหารของเด็กนักเรียนประถมศึกษา

ผลการวิจัย พบว่า ความรู้ด้านโภชนาการมีความสัมพันธ์ทางลบกับภาวะขาดสารอาหารของเด็กนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าการที่นักเรียนมีความรู้ด้านโภชนาการมากขึ้นเท่าใด จะทำให้นักเรียนมีโอกาสที่จะขาดสารอาหารน้อยลง สันนิษฐานตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ผลการวิจัยสอดคล้องกับการศึกษาของ พิษณุ อุตตะมะเวทิน (2536), มณฑิรา เขียวยิ่ง และคณะ (2534), บุญช่วย ศิริเลี้ยง (2532), และโชคชัย สุวรรณโพธิ์ และคณะ (2539) แต่ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ สมบัติ แทนประเสริฐกุล และคณะ (2530) และ พรพิรุณ สันติวงศ์ (2534)

ผลการวิจัย พบว่า ค่าเฉลี่ยความรู้โภชนาการในกลุ่มที่มีภาวะโภชนาการปกติ และกลุ่มที่ขาดสารอาหารมีความแตกต่างกันมาก คือ $\bar{X} = 15.4418$ และ 11.4748 ซึ่งให้เห็นว่าการที่นักเรียนมีความรู้ด้านโภชนาการมากกว่า จะสามารถนำความรู้ที่มีไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ต่อสุขภาพ โดยการรับประทานอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการ ทำให้ร่างกายมีภาวะโภชนาการปกติ ปราศจากภาวะขาดสารอาหาร ผลการวิจัยสอดคล้องกับคำกล่าวที่ว่า การที่บุคคลได้รับความรู้เกี่ยวกับการรับประทานอาหาร ทั้งทางตรงและทางอ้อมตั้งแต่ยังเป็นทารก เมื่อเจริญเติบโตขึ้นก็รับเอาความรู้นั้นเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ตามประสบการณ์และการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล บุคคลที่มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องอาหารอย่างถูกต้อง จะรับประทานอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการ เนื่องจากรู้ว่าอาหารสิ่งใดมีประโยชน์ควรรับประทาน อาหารสิ่งใดไม่มีประโยชน์ควรละเว้น (พิทยา สายหู, 2535; วดีนา จันทรศิริ, 2535) การขาดความรู้ทางโภชนาการ จะทำให้นักเรียนรับประทานอาหารไม่ถูกหลักโภชนาการ ทำให้เกิดภาวะขาดสารอาหารได้ ดังนั้นความรู้ด้านโภชนาการจึงมีความสัมพันธ์ทางลบกับภาวะขาดสารอาหาร

สมมติฐานที่ 4 ประวัติการเจ็บป่วย มีความสัมพันธ์ทางบวกกับภาวะขาดสารอาหารของเด็กนักเรียนประถมศึกษา

ผลการวิจัย พบว่า ประวัติการเจ็บป่วย มีความสัมพันธ์ทางบวกกับภาวะขาดสารอาหารของเด็กนักเรียนประถมศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าการที่นักเรียนมีภาวะเจ็บป่วย จะทำให้นักเรียนมีภาวะขาดสารอาหารตามมา สันนิษฐานตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ผลการวิจัย ครั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ พิเชฐ เหลืองทองคำ และคณะ (2530), มณฑิรา เขียวยิ่ง และคณะ (2534) รวมทั้ง ประยงค์ เต็มขวาลา และสำร่าย ทรัพย์เจริญ (2534)

จากการวิจัยที่รายงานไว้ในภาคผนวกพบว่า นักเรียนที่เจ็บป่วยเล็กน้อย ได้แก่ โรคไข้หวัด ร้อยละ 73.3 นอกนั้นเป็นโรคอุจจาระร่วง พยาธิ และอื่นๆ ร้อยละ 15.8 ,8.9 และ 2.0 ตามลำดับ ส่วนที่เจ็บป่วยรุนแรง ได้แก่ โรคไข้หวัดใหญ่ ร้อยละ 38.5 ที่เหลือป่วยด้วยโรค ปอดบวม ไข้เลือดออก และอุจจาระร่วง ร้อยละ 23.1 ,23.1 และ 15.4 ตามลำดับ นอกจากนั้นยัง พบนักเรียนมีโรคประจำตัว เช่น หอบหืด กระเพาะอักเสบ เป็นต้น ผลการวิจัยสอดคล้อง กับแนวความคิดที่ว่า การที่ร่างกายเจ็บป่วยทำให้ร่างกายได้รับอาหารลดน้อยลง เนื่องจาก ความอยากอาหารลดน้อยลง หรือมีการสูญเสียน้ำออกจากร่างกาย เช่น อุจจาระร่วง การที่ ร่างกายมีการเผาผลาญพลังงานเพิ่มขึ้นมากกว่าปกติ ได้แก่ อาการไข้ ไข้หวัด หรือการที่ ร่างกายได้รับอาหารในปริมาณเพียงพอ แต่การดูดซึมของลำไส้ลดน้อยลง ได้แก่ โรคพยาธิ การย่อยอาหารที่ผิดปกติ ได้แก่ โรคกระเพาะอาหาร หรือการที่สุขภาพร่างกายไม่แข็งแรง เนื่องจากมีโรคประจำตัว เช่น หอบหืด โรคเรื้อรังอื่นๆ มีผลให้น้ำหนักลด (พรพิมล หลวงอินทิม และวลัยทิพย์ สาขลวิจารณ์, 2538) และทำให้เกิดภาวะขาดสารอาหารได้

สมมติฐานที่ 5 ระดับการศึกษาของบิดาและมารดา มีความสัมพันธ์ทางลบกับภาวะขาดสารอาหารของเด็กนักเรียนประถมศึกษา

จากการวิจัยพบว่า ระดับการศึกษาของบิดามารดา ไม่มีความสัมพันธ์กับภาวะขาดสารอาหารของเด็กนักเรียนประถมศึกษา ซึ่งไม่สนับสนุนตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่า การที่บิดาหรือมารดามีระดับการศึกษาประถมศึกษา ไม่ทำให้นักเรียนมีภาวะขาดสารอาหารได้

ผลการวิจัย สอดคล้องกับการศึกษาของ สิริประภา กลั่นกลั่น (2531), พรพิรุณ สันติวงศ์ (2534), พิเชฐ เหลืองทองคำ และคณะ (2530) แต่ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ นิตยา วัจนภูมิ (2525), อนุสิฐ รัชตศิลป์ และคณะ (2532) และ มณฑิรา เขียวยิ่ง และคณะ (2534)

ผลการวิจัยดังกล่าว สามารถอธิบายได้ว่า กลุ่มตัวอย่างมีการกระจายตัวอย่าง ไม่ค่อยเหมาะสม เนื่องจากบิดาของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่จบชั้นประถมศึกษา คิดเป็น ร้อยละ 83.8 สำหรับมารดาของกลุ่มตัวอย่างก็เช่นเดียวกันคือ จบชั้นประถมศึกษามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 88.9 ซึ่งทั้งในเด็กที่มีภาวะขาดสารอาหารและที่มีภาวะโภชนาการปกติ จะมี บิดามารดาที่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษาเป็นส่วนใหญ่ รวมทั้งสภาพแวดล้อมทางสังคม โดยทั่วไปคล้ายคลึงกันและเป็นสังคมชนบท ไม่มีความหลากหลายของสื่อต่างๆ ทำให้โอกาสที่จะได้รับความรู้ไม่แตกต่างกัน ตลอดจนการย้ายถิ่นระยะยาวไปทำงานที่อื่นของบิดามารดา

มีน้อย การเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการรับประทานอาหารจากการรับเอาวัฒนธรรมใหม่ๆ น้อย จึงทำให้ผลการศึกษาในครั้งนี้ พบว่า ระดับการศึกษาของบิดาและมารดาไม่มีความสัมพันธ์กับภาวะขาดสารอาหารของเด็กนักเรียน

สมมติฐานที่ 6 รายได้ของครอบครัว มีความสัมพันธ์ทางลบกับภาวะขาดสารอาหารของเด็กนักเรียนประถมศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ได้แบ่งตัวแปรรายได้ของครอบครัว ออกเป็นสองตัวแปรย่อย คือ รายได้ต่อคนต่อเดือน และความเพียงพอของรายได้และผลผลิต ผลการวิจัยพบว่า รายได้ต่อคนต่อเดือนไม่มีความสัมพันธ์กับภาวะขาดสารอาหารของเด็กนักเรียนประถมศึกษา แต่ความเพียงพอของรายได้และผลผลิต มีความสัมพันธ์ทางลบกับภาวะขาดสารอาหาร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าการที่ครอบครัวมีความเพียงพอของรายได้และผลผลิตมากขึ้น จะทำให้นักเรียนมีภาวะขาดสารอาหารลดลงสนับสนุนตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ผลการวิจัยสอดคล้องกับการศึกษาของ สิริประภา กลิ่นกลั่น (2531), อนุสิฐ รัชตะศิลาปิน และคณะ (2532) และ พิชณ อุตตะมะเวทิน (2536) แต่ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ นิตยา วัจนภูมิ (2525), ประพิมพร สมนาแขง และคณะ (2527), สมบัติ แทนประเสริฐกุล และคณะ (2530), ปรีดา ดีสุวรรณ และคณะ (2538) และ พรพิรุณ สันติวงศ์ (2534)

ผลการวิจัยสามารถอธิบายได้ดังนี้ แม้ว่าจะมีแนวคิดส่วนใหญ่กล่าวว่าการบริโภคอาหารชนิดใด ปริมาณเท่าใด จะขึ้นกับรายได้ของแต่ละครอบครัว ผู้มีรายได้น้อยจะมีอำนาจซื้อน้อยกว่าผู้มีรายได้มาก จะมีผลต่อการได้รับสารอาหารของครอบครัว ครอบครัวที่มีรายได้มากจะซื้ออาหารที่มีประโยชน์มากกว่าผู้มีรายได้น้อย แต่ในการวิจัยครั้งนี้มีครอบครัวของประชากรที่ศึกษาอยู่ในสังคมชนบท ประกอบอาชีพ เกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ แหล่งอาหารนอกจากจะมาจากการซื้อแล้ว ยังได้มาจากการเพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ โดยตรงในครัวเรือน รวมทั้งแหล่งอาหารธรรมชาติ เช่น ปลา กุ้ง หอย กบ เขียด หน่อไม้ เป็นต้น ซึ่งเป็นแหล่งอาหารที่ไม่ต้องจ่ายเงินในการซื้อหา ดังนั้นแหล่งอาหารของกลุ่มตัวอย่างจึงมีทั้งที่มาจากตลาดและแหล่งอาหารที่ผลิตเองในครัวเรือน และจากการวิจัยที่รายงานไว้ในภาคผนวก พบว่า ในรอบปีที่ผ่านมามีครอบครัวของนักเรียนปลูกข้าวไว้รับประทานและขาย มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 42.4 รองลงมาคือปลูกไว้รับประทานอย่างเดียว ไม่ได้ปลูกข้าว และปลูกไว้ขายอย่างเดียว คิดเป็นร้อยละ 41.7, 15.6, และ 0.3 ตามลำดับ แหล่งอาหารประเภทผักสวนครัวและผลไม้ พบว่า ครอบครัวของนักเรียนที่ปลูกไว้รับประทานมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 79.0 รองลงมาคือปลูกไว้รับประทานและขาย ไม่ปลูก และปลูกไว้ขาย คิดเป็นร้อยละ 11.6, 8.8, และ 0.5 ตามลำดับ ส่วนแหล่งอาหารประเภทเนื้อสัตว์พบว่า ครอบครัวของนักเรียนเลี้ยงสัตว์ไว้รับประทานมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 56.6 รองลงมาคือ เลี้ยงไว้ขายและรับประทาน ไม่เลี้ยง

และเลี้ยงไว้ขาย คิดเป็นร้อยละ 21.7, 17.7, และ 4.0 ตามลำดับ ดังนั้นภาวะขาดสารอาหารของเด็กนักเรียน จึงขึ้นอยู่กับความเพียงพอของรายได้และผลผลิต มากกว่ารายได้ที่เป็นตัวเงิน จากเหตุผลดังกล่าว ความเพียงพอของรายได้และผลผลิต จึงมีความสัมพันธ์ทางลบกับภาวะขาดสารอาหาร ของเด็กนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ขณะที่รายได้ต่อคนต่อเดือนไม่มีความสัมพันธ์กับภาวะขาดสารอาหาร

สมมติฐานที่ 7 อาชีพเกษตรกรกรรมของบิดามารดา และลักษณะการทำงานนอกบ้านของมารดา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับภาวะขาดสารอาหารของเด็กนักเรียนประถมศึกษา

จากการวิจัยพบว่า อาชีพเกษตรกรกรรมของบิดามารดา และลักษณะการทำงานนอกบ้านของมารดา ไม่มีความสัมพันธ์กับภาวะขาดสารอาหารของนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าการที่บิดาและมารดาของนักเรียนประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม และการที่มารดาของนักเรียนออกไปทำงานนอกบ้าน ไม่มีความเกี่ยวข้องกับการที่นักเรียนมีภาวะขาดสารอาหาร ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ผลการวิจัยดังกล่าว สอดคล้องกับการศึกษาของ สมบัติ แทนประเสริฐกุล และคณะ (2530), สิริประภา กลิ่นกลั่น (2531) และพรพิรุณ สันติวงศ์ (2534) แต่ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ พิเชฐ เหลืองทองคำ และคณะ (2530)

ผลการวิจัยสามารถอธิบายได้ว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา อาชีพของมารดา ส่วนใหญ่คือร้อยละ 51.4 ประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม และร้อยละ 71.7 ทำงานนอกบ้าน และที่สำคัญเป็นเด็กนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4-6 ซึ่งเป็นเด็กโตสามารถช่วยเหลือตัวเองด้านการรับประทานอาหารได้มากพอสมควร เช่น การรับประทานอาหารที่มารดาประกอบไว้ในบ้าน และเนื่องจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเด็กชนบท การช่วยเหลือตัวเองเกี่ยวกับการรับประทานอาหาร อาทิเช่น การประกอบอาหารง่ายๆ รับประทานอาหารเองได้ รวมทั้งการได้มาซึ่งอาหารบางชนิด ดังนั้นการได้รับอาหารของเด็ก จึงน่าจะมีผลเนื่องมาจากการช่วยเหลือตัวเองของเด็ก เป็นเหตุผลสำคัญประการหนึ่ง

สมมติฐานที่ 8 ขนาดของครอบครัว มีความสัมพันธ์ทางบวกกับภาวะขาดสารอาหารของเด็กนักเรียนประถมศึกษา

จากการศึกษาพบว่า ขนาดของครอบครัวไม่มีความสัมพันธ์กับภาวะขาดสารอาหารของเด็กนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่าไม่ว่าสมาชิกในครอบครัวมีจำนวนเท่าใดก็ตาม ไม่มีความเกี่ยวข้องกับการขาดสารอาหารของเด็กนักเรียน ซึ่งไม่สนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งไว้

ผลการวิจัยสอดคล้องกับการศึกษาของ ประพิมพร สมนาแซง และคณะ (2527), สิริประภา กลิ่นกลั่น (2531) แต่ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ พิเชษฐ์ เหลืองทองคำ และคณะ (2530), Adrian et al, (1982), มณฑิรา เขียวยิ่ง และคณะ (2534)

ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า เมื่อแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็นสองกลุ่ม คือกลุ่มที่มีภาวะโภชนาการปกติ และกลุ่มที่มีภาวะขาดสารอาหาร เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของจำนวนสมาชิกในครอบครัว (ตามตารางที่ 4.7) พบว่า ค่าเฉลี่ยของจำนวนสมาชิกในครอบครัวของทั้งสองกลุ่มมีค่าแตกต่างกันน้อยมาก คือ 5.17974 และ 5.37288 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า แม้ว่านักเรียนมีภาวะโภชนาการที่แตกต่างกัน แต่กลับมีจำนวนสมาชิกในครอบครัวใกล้เคียงกัน ดังนั้นการขาดสารอาหารของเด็กนักเรียน น่าจะสัมพันธ์กับปัจจัยอื่น อาทิ ความเพียงพอของรายได้และผลผลิตมากกว่า เพราะแม้ว่าครอบครัวจะมีขนาดใหญ่ แต่หากมีอาหารในปริมาณและคุณภาพที่เพียงพอ ทำให้สมาชิกของครอบครัวได้รับอาหารในปริมาณและคุณค่าที่เพียงพอ ทำให้มีภาวะโภชนาการปกติได้ สาเหตุสำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้นักเรียนได้รับสารอาหารเข้าสู่ร่างกาย คือพฤติกรรมการรับประทานอาหารหรือบริโภคนิสัยของนักเรียน ที่ได้รับอิทธิพลจากครอบครัว ได้แก่ ความถี่ของการรับประทานอาหาร ความชอบอาหาร ความเชื่อเกี่ยวกับอาหาร และการปฏิบัติตามเกี่ยวกับการรับประทานอาหารจากครอบครัว จากเหตุผลดังกล่าวขนาดของครอบครัว จึงไม่มีความสัมพันธ์กับภาวะขาดสารอาหารของเด็ก นักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สมมติฐานที่ 9 การย้ายถิ่นระยะยาวของบิดาและ/หรือมารดา มีความสัมพันธ์ทางบวก กับภาวะขาดสารอาหารของเด็กนักเรียนประถมศึกษา

จากการวิจัยพบว่า การย้ายถิ่นระยะยาวของบิดาและ/หรือมารดา ไม่มีความสัมพันธ์กับภาวะขาดสารอาหารของเด็กนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่าการที่บิดาและ/หรือมารดาของนักเรียนระยะเวลาย้ายถิ่นนานเท่าไร ไม่มีความเกี่ยวข้องกับการที่เด็กนักเรียนมีภาวะขาดสารอาหาร ซึ่งไม่สนับสนุนตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ผลการวิจัยสามารถอธิบายได้ว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในสังคมชนบท และเป็นเด็กโตที่มีอายุ ระหว่าง 10 -13 ปี ดังนั้นการช่วยเหลือตัวเอง เกี่ยวกับการรับประทานอาหารรวมทั้งการหาอาหารตามธรรมชาติ อาทิเช่น การตกปลา การจับกบ เขียด อึ่งอ่าง ในเด็กชาย และการหาอาหารธรรมชาติ อาทิ หน่อไม้ เห็ด หรือผักต่างๆ รวมทั้งการหุงหาอาหารของเด็กหญิง สอดคล้องกับการศึกษาของ พิเชษฐ์ อุตตมะเวคิน (2536) ที่ศึกษาพฤติกรรมการบริโภคอาหารของชาวชนบทอีสาน พบว่าฝ่ายชายที่ทำหน้าที่หาอาหาร นอกจากพ่อบ้านแล้ว ลูกชายอายุประมาณ 10 กว่าขวบขึ้นไป ก็สามารถหาอาหารได้ อาทิเช่น การหาเขียด กบ หนูนา แมลงต่างๆ และสัตว์ป่าเป็นต้น สำหรับฝ่ายหญิงมีหน้าที่ประกอบ

อาหาร โดยเฉพาะลูกผู้หญิงเมื่อโตเป็นแล้ว หน้าที่จะตกเป็นของตน นอกจากการประกอบอาหารแล้ว การล้างถ้วยล้างชาม ยังเป็นหน้าที่ของฝ่ายหญิงเช่นกัน ดังนั้นการช่วยเหลือตัวเองเกี่ยวกับการรับประทานอาหาร ได้แก่ การได้มาซึ่งอาหาร เช่น การหาอาหารจากแหล่งอาหารธรรมชาติ การปลูกผักผลไม้ การเลี้ยงสัตว์ และที่สำคัญคือ การซื้อหาอาหารจากตลาด ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับรายได้และผลผลิตด้านอาหารของครอบครัว ซึ่งจะเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องโดยตรง ดังนั้นภาวะขาดสารอาหารของนักเรียน จึงน่าจะมีความสัมพันธ์กับความเพียงพอของรายได้และผลผลิตของครอบครัว รวมทั้งบริโณคณิสัยของนักเรียนมากกว่า และการที่บิดาหรือมารดาอพยพย้ายถิ่น และฝากเด็กไว้กับ ปู่ ย่า ตา ยาย หรือ ลุง ป้า น้า อา คุณเฒ่า จึงไม่มีความแตกต่างกันเนื่องจากเหตุผลดังกล่าว

สมมติฐานที่ 10 การบริโภคอาหารมีความสัมพันธ์ทางลบกับ ภาวะขาดสารอาหารของนักเรียนประถมศึกษา

จากการวิจัยพบว่า การบริโภคอาหาร มีความสัมพันธ์ทางลบกับภาวะขาดสารอาหาร ของเด็กนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่าการที่นักเรียนบริโภคอาหารหรือการรับประทานอาหารที่มีความถี่มากขึ้นเท่าใด ทำให้นักเรียนมีภาวะขาดสารอาหารลดลงตามมา สนับสนุนตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

แม้ว่าการวิจัยครั้งนี้ จะไม่ได้ตรวจสอบการบริโภคอาหารของนักเรียนในเชิงคุณภาพและปริมาณว่า นักเรียนสามารถได้รับสารอาหารครบถ้วนและเพียงพอต่อร่างกายหรือไม่อย่างไร แต่เป็นการวิจัยในส่วนของความถี่ของการรับประทานอาหาร ว่า นักเรียนมีโอกาสรับประทานอาหารทั้ง 5 หมู่หรือไม่ โดยสันนิษฐานว่า ถ้านักเรียนมีความถี่หรือจำนวนครั้งของการรับประทานอาหารมากขึ้นจะทำให้ร่างกายได้รับสารอาหารมากขึ้น จนทำให้เพียงพอต่อความต้องการของร่างกาย จากผลการศึกษาพบว่า ความถี่ของการรับประทานมีความสัมพันธ์ทางลบกับภาวะขาดสารอาหาร ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดที่ว่า การบริโภคอาหารเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความต้องการอาหาร อันสามารถประเมินได้จากความถี่ของการรับประทานอาหารชนิดต่างๆ (Sanjur, 1982) หากรับประทานอาหารที่มีความถี่น้อย จะทำให้ได้รับสารอาหารไม่ครบถ้วนและเกิดภาวะขาดสารอาหารได้

สมมติฐานที่ 11 ความชอบอาหารที่ไม่ถูกหลักโภชนาการ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับภาวะขาดสารอาหารของเด็กนักเรียนประถมศึกษา

จากการวิจัย พบว่า ความชอบอาหารที่ไม่ถูกหลักโภชนาการ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับภาวะขาดสารอาหารของเด็กนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

แสดงว่าการที่นักเรียนมีความชอบอาหารที่ไม่ถูกต้องตามหลักโภชนาการมากขึ้นเท่าใด มีความเกี่ยวข้องกับการที่นักเรียนมีภาวะขาดสารอาหารมากขึ้น สนับสนุนตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ผลการวิจัยสอดคล้องกับการศึกษาของ เพลินใจ ตั้งคณะกุล และคณะ (2532) , และพิษณุ อุตตะมะเวทิน (2536) และไพจิตร วรรณจักร์ และคณะ (2539) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวความคิดที่ว่า การรับประทานอาหารมีความสัมพันธ์กับอารมณ์ของคน ความรู้สึกชอบ-ไม่ชอบ อาหารชนิดใด จะมีส่วนในการสนับสนุนให้รับประทานอาหาร หรือไม่รับประทานอาหารชนิดนั้นๆ ดังนั้นความชอบอาหารที่ไม่ถูกหลักโภชนาการหรือไม่ครอบคลุมอาหารทั้ง 5 หมู่ จึงมีความเกี่ยวข้องกับการที่ทำให้ภาวะขาดสารอาหารของนักเรียนลดลง และเนื่องจากกลุ่มตัวอย่าง คือนักเรียนประถมศึกษา ซึ่งเป็นเด็กโตสามารถเลือกรับประทานอาหาร อาทิเช่น การซื้ออาหาร ขนม รับประทานเองได้เป็นบางมื้อที่ผู้ปกครอง ไม่ได้จัดเตรียมไว้ ได้แก่ มื้อกลางวัน ดังนั้นหากนักเรียนมีความชอบอาหารทั้ง 5 หมู่ จะทำให้นักเรียนได้รับอาหารครบถ้วนถูกต้องตามหลักโภชนาการ หากนักเรียนมีความชอบอาหารเพียงบางหมู่ ทำให้นักเรียนได้รับอาหารไม่ครอบคลุมอาหาร 5 หมู่ มีความสัมพันธ์กับการที่นักเรียนมีภาวะขาดสารอาหาร ดังนั้นความชอบของอาหารที่ไม่ถูกหลักโภชนาการ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับภาวะขาดสารอาหารของนักเรียน ตรงตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 12 ความเชื่อเกี่ยวกับอาหารที่ถูกหลักโภชนาการ มีความสัมพันธ์ทางลบกับภาวะขาดสารอาหาร

จากการวิจัยพบว่า ความเชื่อเกี่ยวกับอาหาร มีความสัมพันธ์ทางลบกับภาวะขาดสารอาหารของเด็กนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่าการที่นักเรียนมีความเชื่อเกี่ยวกับอาหารที่ถูกหลักโภชนาการ มีความเกี่ยวข้องกับการที่นักเรียนมีภาวะขาดสารอาหารลดลง ซึ่งสนับสนุนตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ผลการวิจัยสอดคล้องกับการศึกษาของ เกรือวัลย์ หุตานุวัตร และวิไลวัจน์ กฤษณะภุติ (2528), เกรือวัลย์ หุตานุวัตร และคณะ (2531), พิษณุ อุตตะมะเวทิน (2536), โชคชัย สุวรรณโพธิ์ และคณะ (2539) และไพจิตร วรรณจักร์ และคณะ (2539)

ผลการวิจัยสามารถอธิบายได้ว่า ความเชื่อเกี่ยวกับอาหารเป็นวัฒนธรรมที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ หรือเกิดจากประสบการณ์ของบุคคล และไม่ยึดถือตามหลักวิทยาศาสตร์ ซึ่งอาจเป็นความเชื่อที่มีประโยชน์หรือมีโทษต่อร่างกายได้ การเลือกรับประทานอาหารจะคำนึงถึงความเชื่อเป็นหลัก หรือมีแนวโน้มที่จะปฏิบัติตามความเชื่อนั้น (Sanjur, 1982; สมใจ ศิริเวช, 2521; นิตยา ตั้งชูรัตน์ และวงสาวาท ปัทมาคม, 2530; ค้วน ชาวหนู, 2534) ปัจจัยเรื่องความเชื่อ และการถือปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมเดิม ก่อให้เกิดปัญหาโภชนาการทั้งในกลุ่มหญิงตั้งครรภ์ หญิงให้นมบุตร และเด็กวัยก่อนเรียน คือทำให้ร่างกายได้

รับอาหารไม่ได้สัดส่วน (เครีวอลล์ หุตานุวัตร และวิไลวัจน์ กฤษณะภุมิต, 2528) สำหรับในเด็กนักเรียนพบว่า การที่นักเรียนมีความเชื่อเกี่ยวกับอาหารที่ถูกต้องเหมาะสมมากขึ้น มีผลให้ภาวะโภชนาการดีขึ้น รวมทั้งการที่นักเรียนมีโรคขาดสารอาหารในระดับสูง สาเหตุจากความเชื่อและการถือปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีที่ไม่ถูกหลักโภชนาการ (โชคชัย สุวรรณโพธิ์ และคณะ, 2539; ไพจิตร วรรณจักร์ และคณะ, 2539) จากเหตุผลดังกล่าวจะเห็นได้ว่าความเชื่อมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการได้รับอาหารของนักเรียน หากนักเรียนมีความเชื่อที่ถูกหลักโภชนาการ นักเรียนจะรับประทานอาหารถูกต้องตามหลักโภชนาการ ทำให้ภาวะขาดสารอาหารลดลง ดังนั้นความเชื่อเกี่ยวกับอาหารจึงมีความสัมพันธ์ทางลบกับภาวะขาดสารอาหารของเด็กนักเรียน ตรงตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 13 จำนวนมือที่รับประทานใน 1 วัน มีความสัมพันธ์ทางลบกับภาวะขาดสารอาหารของเด็กนักเรียนประถมศึกษา

จากผลการศึกษาพบว่า จำนวนมือที่รับประทานใน 1 วัน มีความสัมพันธ์ทางลบกับภาวะขาดสารอาหารของเด็กนักเรียนประถมศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่า การที่นักเรียนรับประทานอาหารมีจำนวนมือมากขึ้นเท่าใด มีความเกี่ยวข้องกับการที่ทำให้เด็กนักเรียนมีภาวะขาดสารอาหารลดลงมากขึ้นเท่านั้น สนับสนุนตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ผลการวิจัยสอดคล้องกับการศึกษาของ โชคชัย สุวรรณโพธิ์ และคณะ (2539) และสอดคล้องกับแนวความคิดที่ว่า ในกลุ่มเด็กวัยเรียนที่ร่างกายต้องการสารอาหารค่อนข้างสูงเพื่อการเจริญเติบโตและการประกอบกิจกรรม ในขณะเดียวกันความสามารถของกระเพาะอาหารในการบรรจุอาหารแต่ละครั้งมีขีดจำกัด เพื่อให้ร่างกายได้รับสารอาหารครบถ้วนทั้งปริมาณและคุณค่า ดังนั้นเด็กวัยเรียนควรรับประทานอาหารให้ครบ 3 มื้อ เนื่องจากอาหารทั้ง 3 มื้อมีความสำคัญเท่าเทียมกัน (วลัย อินทร์มพรรย์, 2530) หากนักเรียนรับประทานอาหารครบ 3 มื้อ ทำให้นักเรียนได้รับอาหารเพียงพอ หากรับประทานอาหารไม่ครบ 3 มื้อ มีผลให้นักเรียนได้รับสารอาหารไม่เพียงพอต่อความต้องการของร่างกาย ทำให้นักเรียนมีภาวะขาดสารอาหารได้

สมมติฐานที่ 14 อิทธิพลจากครอบครัว มีความสัมพันธ์ทางลบกับภาวะโภชนาการของเด็กนักเรียนประถมศึกษา

จากการวิจัยพบว่า อิทธิพลจากครอบครัว หมายถึง การประพฤติดังกล่าวที่ถูกต้องเกี่ยวกับการรับประทานอาหารจากครอบครัว มีความสัมพันธ์ทางลบกับภาวะขาดสาร

อาหารของเด็กนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่า การที่นักเรียนได้รับอิทธิพลจากครอบครัว ทำให้ภาวะขาดสารอาหารลดลง ตรงตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ผลการวิจัยสอดคล้องกับผลการศึกษาของ จริยาวัฒน์ คมพยัคฆ์ (2526), รวมทั้งการศึกษาของ พิษณุ อุดมมะเวทิน (2536)

นอกจากนี้ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับแนวความคิดที่ว่าครอบครัวเป็นกลุ่มสมาชิกภาพซึ่งเด็กอาศัยเป็นมาตรฐานในการเทียบเคียง เพื่อให้ความหมายแก่พฤติกรรมของเขาหรือแสดงความเป็นพวกพ้อง ตลอดจนเป็นกรอบความคิดหรือเป็นต้นแบบสำหรับเด็กเพื่อการนำไปเป็นแบบอย่าง (Merton, 1957 อ้างถึงใน Deutsch and Krauss, 1965) สำหรับเด็ก อาทิเช่น พฤติกรรมการรับประทานอาหารของเด็ก เด็กจะได้รับอิทธิพลการรับประทานอาหารจากบิดามารดา หรือบุคคลในครอบครัว ถ้าบุคคลในครอบครัวมีพฤติกรรมการรับประทานอาหารที่ถูกต้องตามหลักโภชนาการ จะเป็นต้นแบบที่ทำให้เด็กมีพฤติกรรมการรับประทานอาหารที่ถูกต้องตามหลักโภชนาการ ทำให้เด็กได้รับอาหารถูกต้องตามหลักโภชนาการและทำให้ภาวะขาดสารอาหารลดลง ดังนั้นอิทธิพลจากครอบครัวเกี่ยวกับการรับประทานอาหารที่ถูกหลักโภชนาการมีความสัมพันธ์ทางลบกับภาวะขาดสารอาหาร ตรงตามสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 15 อิทธิพลจากครู มีความสัมพันธ์ทางลบกับภาวะขาดสารอาหารของเด็กนักเรียนประถมศึกษา

จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่าอิทธิพลจากครู ไม่มีความสัมพันธ์กับภาวะขาดสารอาหารของเด็กนักเรียนประถมศึกษา แสดงว่า การที่นักเรียนได้รับอิทธิพลจากครู ซึ่งหมายถึง การปฏิบัติตามที่ถูกต้องเกี่ยวกับการรับประทานอาหารจากครู ไม่มีความเกี่ยวข้องกับการที่ให้นักเรียนมีภาวะขาดสารอาหาร ซึ่งไม่สนับสนุนตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

จากผลการวิจัยดังกล่าวสามารถอธิบายได้ว่า ช่วงเวลาที่นักเรียนอยู่ที่โรงเรียนมีโอกาสดังกล่าวจะใกล้ชิดกับครู หรือบุคลากรอื่นๆ ในโรงเรียนเกี่ยวกับการรับประทานอาหารน้อย เนื่องจากการรับประทานอาหารของครูและนักเรียน โดยส่วนใหญ่จะแยกกันรับประทาน หรือบางโรงเรียนให้นักเรียนกลับไปรับประทานอาหารกลางวันที่บ้าน ไม่ได้รับประทานร่วมกัน ตลอดจนในเด็กนักเรียนประถมศึกษา มีความเครียดมาก จึงทำให้เกิดช่องว่างระหว่างครูและนักเรียน ดังนั้นโอกาสที่นักเรียนจะปฏิบัติตามหรือเลียนแบบเกี่ยวกับการรับประทานอาหารจากครูจึงน้อย นอกจากนี้การรับประทานอาหารของนักเรียน ส่วนใหญ่เป็นผลมาจากการได้มาซึ่งอาหารของครอบครัว กล่าวคือ นักเรียนจะได้รับประทานอาหารตามที่ครอบครัวจัดหาให้ รวมทั้งมีบริโภคนิสัยซึ่งเกิดจากการได้รับอิทธิพลจากครอบครัว มีผลทำให้

การปฏิบัติตามครูเกี่ยวกับการรับประทานอาหาร ไม่มีความสัมพันธ์กับภาวะขาดสารอาหาร
ของนักเรียน

**สมมติฐานที่ 16 อิทธิพลจากเพื่อน มีความสัมพันธ์ทางลบกับภาวะขาด
สารอาหารของเด็กนักเรียนประถมศึกษา**

จากการวิจัยพบว่า อิทธิพลจากเพื่อน ไม่มีความสัมพันธ์กับภาวะขาดสาร
อาหารของเด็กนักเรียนประถมศึกษา แสดงว่าการที่นักเรียนมีการปฏิบัติตามเกี่ยวกับการ
รับประทานอาหารที่ถูกหลักโภชนาการจากเพื่อน ไม่มีความเกี่ยวข้องกับการที่ให้นักเรียนมี
ภาวะขาดสารอาหารเพิ่มขึ้นหรือลดลง ไม่สนับสนุนตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

จากผลการวิจัยสามารถอธิบายได้ว่า ตามปกติเด็กนักเรียนจะรับประทาน
อาหาร 2 มื้อที่บ้าน คือมื้อเช้าและเย็น ซึ่งเป็นอาหารที่ครอบครัวจัดหาให้ ดังนั้นเด็กจะได้
รับอิทธิพลเกี่ยวกับการรับประทานอาหารจากครอบครัวเป็นส่วนใหญ่ อิทธิพลจากเพื่อนจะได้
รับในส่วนของขนม น้ำหวาน น้ำอัดลม สำหรับพื้นที่ที่ศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในสังคมชนบท
แหล่งอาหารประเภท ขนมและน้ำหวานมีไม่หลากหลายเหมือนในสังคมเมือง รวมทั้งสถานที่
พักผ่อน อาทิเช่น ห้างสรรพสินค้า โรงภาพยนตร์ การที่เด็กจะมีกิจกรรมการรับประทาน
อาหารประเภทขนมและน้ำหวานมีน้อย ดังนั้นอิทธิพลจากเพื่อนในการปฏิบัติตามเกี่ยวกับการ
รับประทานอาหารจึงมีน้อย และไม่มีความสัมพันธ์กับภาวะขาดสารอาหารของเด็กนักเรียน

**สมมติฐานที่ 17 อิทธิพลจากสื่อมวลชน มีความสัมพันธ์ทางลบกับภาวะ
ขาดสารอาหารของเด็กนักเรียนประถมศึกษา**

จากการวิจัยพบว่า อิทธิพลจากสื่อมวลชน ไม่มีความสัมพันธ์กับภาวะขาดสาร
อาหารของเด็กนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่าการที่นักเรียนได้รับ
อิทธิพลจากสื่อมวลชน หมายถึงการปฏิบัติตามเกี่ยวกับการรับประทานอาหารจากสื่อต่างๆ
หรือไม่ ไม่มีความเกี่ยวข้องกับการได้รับสารอาหารของนักเรียน หรือไม่เกี่ยวข้องกับภาวะ
ขาดสารอาหารของนักเรียน และไม่สนับสนุนตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ผลการวิจัยสอดคล้องกับการศึกษาของ พรพิรุณ สันติวงศ์ (2534) ที่พบว่า
การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านโภชนาการของมารดาหรือผู้เลี้ยงดูเด็ก ไม่มีความสัมพันธ์กับภาวะ
โภชนาการของเด็กอายุ 0 - 5 ปี แต่ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ บุญช่วย ศิริเลี้ยง (2532)

จากผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่ คือร้อยละ 71.1 ไม่ได้รับ
อิทธิพลเกี่ยวกับการรับประทานอาหารจากสื่อมวลชน และร้อยละ 28.9 ได้รับอิทธิพลเกี่ยวกับ
การรับประทานอาหารจากสื่อมวลชน ดังนั้นเด็กนักเรียนจึงมีการปฏิบัติตามเกี่ยวกับการ

รับประทานอาหารจากสื่อมวลชนน้อย และสื่อมวลชนที่ใกล้ชิดเด็กนักเรียนมากที่สุด ได้แก่ โทรทัศน์ จากการสอบถามพบว่า ส่วนใหญ่จะมีเครื่องรับโทรทัศน์ไว้ในครอบครัว ดังนั้น นักเรียนจึงได้รับสื่อชนิดเดียวกัน จึงเป็นข้อมูลในระดับที่ใกล้เคียงกัน รวมทั้งพื้นที่ที่ทำการวิจัยส่วนใหญ่เป็นเขตชนบท ดังนั้นแหล่งอาหารประเภทขนมขบเคี้ยว น้ำหวาน มีจำหน่ายไม่หลากหลายชนิดเหมือนในสังคมเมือง ตลอดจนฐานะทางเศรษฐกิจของนักเรียนพบว่า ร้อยละ 65.2 มีรายได้ในระดับน้อย คือต่ำกว่า 2,000 ต่อคนต่อเดือน ดังนั้นนักเรียนจึงไม่ได้เงินไปโรงเรียนมากพอ ที่จะซื้อขนมรับประทานตามต้องการได้ จากเหตุผลดังกล่าวผลการศึกษาก็พบว่า อิทธิพลจากสื่อมวลชนไม่มีความสัมพันธ์กับภาวะขาดสารอาหารของเด็กนักเรียน

4.4.3 อภิปรายผลการศึกษาปัจจัยที่ผลต่อภาวะโภชนาการของเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อภาวะโภชนาการของเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษา จำนวน 1 ข้อ การทดสอบสมมติฐานจากตารางที่ 4.8 สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

สมมติฐานที่ 18 ปัจจัยที่มีผลต่อภาวะโภชนาการของเด็กนักเรียนประถมศึกษา ประกอบด้วย ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านบริโภคนิสัย ปัจจัยด้านอิทธิพลจากครอบครัว สามารถร่วมทำนายภาวะโภชนาการของเด็กนักเรียน

จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่ามีปัจจัยที่มีอิทธิพลในการจำแนกกลุ่มเด็กนักเรียนประถมศึกษาที่มีภาวะขาดสารอาหารและภาวะโภชนาการปกติ จำนวน 7 ตัว เรียงตามลำดับดังต่อไปนี้

1. ความชอบอาหาร
2. ความรู้ด้านโภชนาการ
3. การเจ็บป่วยในรอบ 1 เดือนที่ผ่านมา
4. ความเพียงพอของรายได้และผลผลิต
5. อิทธิพลจากครอบครัว
6. ความถี่รับประทานอาหาร
7. รายได้ต่อคนต่อเดือน

1. ความชอบอาหาร พบว่าเป็นปัจจัยอันดับแรก ที่มีผลต่อภาวะโภชนาการของเด็กนักเรียน เนื่องจากมีค่าสัมประสิทธิ์คะแนนมาตรฐานมากที่สุดเท่ากับ .59291 และมี

ค่าเฉลี่ยของความชอบอาหารที่ไม่ถูกหลักโภชนาการ ของเด็กนักเรียนที่มีภาวะขาดสารอาหาร สูงกว่าเด็กนักเรียนที่มีภาวะโภชนาการปกติ ($\bar{X} = .94444$ และ $.44068$) แสดงให้เห็นว่า เด็กนักเรียนที่มีภาวะขาดสารอาหาร มีความชอบอาหารครบถ้วนทั้ง 5 หมู่ ถูกต้องตามหลัก โภชนาการ น้อยกว่าเด็กนักเรียนที่มีภาวะโภชนาการปกติ แสดงว่า การที่นักเรียนมีความชอบ อาหาร มีผลต่อการได้รับสารอาหารของนักเรียน และมีผลต่อภาวะโภชนาการของเด็กนักเรียน

ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับแนวความคิดที่ว่า การรับประทานอาหารมี ความสัมพันธ์กับอารมณ์ของคน ความรู้สึกชอบไม่ชอบอาหารชนิดใด จะมีส่วนในการ รับประทานอาหารหรือไม่รับประทานอาหารชนิดนั้นๆ ความชอบหรือไม่ชอบอาหารชนิดต่างๆ เกิดจากการอบรมสั่งสอนมาตั้งแต่เด็ก และแต่ละบุคคลยังมีข้อจำกัดเกี่ยวกับความชอบอาหาร ที่ไม่เคยชิมรสมาก่อน (Sanjur, 1982 ; วดีนา จันทรศิริ, 2535) สำหรับนักเรียนประถมศึกษา หากมีความชอบอาหารครบคลุม 5 หมู่ จะทำให้ได้รับอาหารครบถ้วน มีผลให้มีภาวะ โภชนาการปกติ หากมีความชอบอาหารไม่ครบคลุม 5 หมู่ จะทำให้ได้รับอาหารไม่ครบถ้วน มีผลให้เกิดภาวะขาดสารอาหาร

2. ความรู้ด้านโภชนาการ เป็นปัจจัยอันดับสองที่มีผลต่อภาวะการขาดสาร อาหารของเด็กนักเรียน มีค่าสัมประสิทธิ์คะแนนมาตรฐานเท่ากับ .47157 และเด็กนักเรียนที่มี ภาวะขาดสารอาหาร มีค่าเฉลี่ยความรู้ด้านโภชนาการที่ถูกต้อง ต่ำกว่าเด็กนักเรียนที่มีภาวะ โภชนาการปกติ ($\bar{X} = 11.47458$ และ 15.44118)

ผลการศึกษาสอดคล้องกับแนวความคิดที่ว่า การที่นักเรียนมีความรู้ด้าน โภชนาการที่ถูกต้อง ทำให้นักเรียนรู้ว่าอาหารชนิดใดที่มีประโยชน์ควรรับประทาน อาหารสิ่งใด ไม่มีประโยชน์ควรละเว้น (พทยา สายหู, 2535; วดีนา จันทรศิริ, 2535) ส่วนการขาดความรู้ ด้านโภชนาการ จะทำให้นักเรียนรับประทานอาหารไม่เหมาะสม เนื่องจากไม่เข้าใจคุณค่าของ อาหารแต่ละประเภท ทำให้เกิดภาวะขาดสารอาหารได้

3. ประวัติการเจ็บป่วย เป็นปัจจัยอันดับสาม ที่มีผลต่อภาวะการขาดสาร อาหารของเด็กนักเรียน มีค่าคะแนนมาตรฐานเท่ากับ .40056 และกลุ่มที่มีภาวะขาดสาร อาหาร มีคะแนนเฉลี่ยของความเจ็บป่วยสูงกว่าเด็กนักเรียนที่มีภาวะโภชนาการปกติ ($\bar{X} = .72881$ และ $.22876$) แสดงว่าเด็กนักเรียนที่มีประวัติการเจ็บป่วย มีผลทำให้เกิดภาวะขาดสาร อาหาร

ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับแนวความคิดที่ว่า ในภาวะความเจ็บป่วย ร่างกายต้องการสารบางอย่างเพิ่มขึ้น หรือบางอย่างลดน้อยลงกว่าปกติ แต่สามารถบริโภคได้ น้อยลงเนื่องจากความเจ็บป่วยของร่างกาย มีผลให้น้ำหนักลด (วดีนา จันทรศิริ, 2535) สำหรับในเด็กนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ส่วนใหญ่เจ็บป่วยด้วยโรคไข้หวัด ซึ่งมีผลให้การ เผาผลาญอาหารในร่างกายเพิ่มขึ้น ขณะเดียวกันรับประทานอาหารได้น้อยลง โรคอุจจาระร่วง

ซึ่งร่างกายสูญเสียน้ำออกจากร่างกายในปริมาณมากทำให้น้ำหนักลดลงอย่างรวดเร็ว และการมีโรคประจำตัว เช่น โรคกระเพาะ โรคหอบหืด ทำให้รับประทานอาหารได้น้อย และเกิดโรคขาดสารอาหารได้

4. ความเพียงพอของรายได้และผลผลิต เป็นปัจจัยที่มีผลต่อภาวะขาดสารอาหารของเด็กนักเรียน มีค่าสัมประสิทธิ์คะแนนมาตรฐานเท่ากับ .22206 และเด็กที่มีภาวะขาดสารอาหารมีค่าเฉลี่ยคะแนนความเพียงพอของรายได้และผลผลิต ต่ำกว่าเด็กนักเรียนที่มีภาวะโภชนาการปกติ ($\bar{X} = 1.55932$ และ 2.04248) แสดงว่าเด็กนักเรียนที่มีภาวะขาดสารอาหารมีความเพียงพอของรายได้และผลผลิตน้อยกว่าเด็กนักเรียนที่มีภาวะโภชนาการปกติ

ผลการวิจัยดังกล่าวสามารถอธิบายได้ว่า เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายที่ทำการศึกษาเป็นพื้นที่ชนบท ดังนั้นแหล่งอาหารจึงไม่ใช่จากตลาดเพียงอย่างเดียว แต่ประกอบด้วยแหล่งอาหารจากการเกษตรในครัวเรือน อาทิเช่น การปลูกข้าว การปลูกพืชผักสวนครัว การเลี้ยงสัตว์ จากการศึกษาพบว่า ครอบครัวที่ปลูกข้าว คิดเป็นร้อยละ 84.4 ครอบครัวที่ปลูกผักผลไม้ คิดเป็นร้อยละ 91.1 ครอบครัวที่เลี้ยงสัตว์ คิดเป็นร้อยละ 81.3 ดังนั้นการได้รับอาหารของนักเรียนจึงขึ้นอยู่กับความพอเพียงของรายได้และผลผลิต เนื่องจากแหล่งอาหารส่วนหนึ่งมาจากตลาด และความพอเพียงของผลผลิต ดังนั้นความเพียงพอของรายได้และผลผลิต จึงมีผลต่อการได้รับอาหารของนักเรียน และมีผลต่อภาวะขาดสารอาหารของนักเรียน

5. อิทธิพลจากครอบครัว เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อภาวะขาดสารอาหารของเด็กนักเรียน มีค่าสัมประสิทธิ์คะแนนมาตรฐานเท่ากับ .20488 และกลุ่มเด็กที่มีภาวะขาดสารอาหาร มีค่าเฉลี่ยคะแนนการได้รับอิทธิพลเกี่ยวกับการรับประทานอาหารที่ถูกต้องจากครอบครัวต่ำกว่าเด็กนักเรียนที่มีภาวะโภชนาการปกติ ($\bar{X} = 7.01695$ และ 8.78431) เด็กที่มีภาวะขาดสารอาหารได้รับอิทธิพลเกี่ยวกับการรับประทานอาหารที่ถูกต้องจากครอบครัวต่ำกว่าเด็กนักเรียนที่มีภาวะโภชนาการปกติ

ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับแนวความคิดที่ว่า ครอบครัวเป็นกลุ่มสมาชิกภาพ ซึ่งเด็กอาศัยเป็นมาตรฐานในการเทียบเคียงเพื่อให้ความหมายแก่พฤติกรรมของเขา หรือต้องการเทียบเคียง ตลอดจนเป็นกรอบความคิดหรือเป็นต้นแบบสำหรับเด็ก เพื่อนำไปเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติในการประพฤติปฏิบัติ (Hyman, 1942 อ้างถึงใน งามตา วานิชานนท์, 2537; Merton, 1957 อ้างถึงใน Deutsch and Krauss, 1965)

6. ความถี่ของการรับประทานอาหาร เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อภาวะขาดสารอาหารของเด็กนักเรียน มีค่าสัมประสิทธิ์คะแนนมาตรฐานเท่ากับ .20017 ค่าเฉลี่ยความถี่ของ

การรับประทานอาหารของเด็กนักเรียนที่มีภาวะขาดสารอาหาร ต่ำกว่าเด็กนักเรียนที่มีภาวะโภชนาการปกติ ($\bar{X} = 13.00631$ และ 16.34656) แสดงว่า เด็กนักเรียนที่มีภาวะขาดสารอาหารมีการรับประทานอาหารที่มีความถี่ต่ำกว่านักเรียนที่มีภาวะโภชนาการปกติ

ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับแนวความคิดที่ว่า การบริโภคอาหารเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความต้องการอาหาร สามารถประเมินจากความถี่ของการรับประทานอาหารชนิดต่างๆ (Sanjur, 1982) หากนักเรียนรับประทานอาหารที่มีความถี่น้อย จะทำให้ได้รับสารอาหารไม่เพียงพอต่อความต้องการของร่างกาย ทำให้เกิดภาวะขาดสารอาหารได้ หาก รับประทานอาหารที่มีความถี่มากขึ้น จะทำให้ได้รับสารอาหารในปริมาณเพิ่มขึ้น จะมีผลทำให้ไม่ขาดสารอาหาร เนื่องจากได้รับสารอาหารเพียงพอ ดังนั้นความถี่ของการรับประทานอาหาร จึงมีผลต่อการได้รับอาหารของนักเรียน และมีผลต่อภาวะโภชนาการ

7. รายได้ต่อคนต่อเดือน เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อภาวะขาดสารอาหารของเด็กนักเรียน มีค่าสัมประสิทธิ์คะแนนมาตรฐานเท่ากับ .15987 ค่าเฉลี่ยรายได้ต่อคนต่อเดือนของครอบครัวเด็กนักเรียนที่มีภาวะขาดสารอาหาร สูงกว่าเด็กนักเรียนที่มีภาวะโภชนาการปกติเล็กน้อย ($\bar{X} = 1283.78$ และ 1244.92) แสดงว่าการที่ครอบครัวมีรายได้ต่อคนต่อเดือนเพิ่มขึ้น ทำให้เด็กนักเรียนมีภาวะขาดสารอาหารเพิ่มขึ้น

ผลการวิจัยดังกล่าวไม่สอดคล้องกับแนวความคิดที่ว่า ระดับรายได้ของครอบครัวมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเลือกซื้ออาหารของครอบครัว เนื่องจากการที่ครอบครัวจะตัดสินใจจะบริโภคอาหารชนิดใด ปริมาณเท่าใด จะขึ้นกับรายได้ของแต่ละครอบครัว ผู้มีรายได้น้อยจะมีอำนาจซื้อน้อยกว่าผู้มีรายได้มาก (ประยงค์ ลิ้มตระกูล, 2521; วศิณา จันทรศิริ, 2535) ทั้งนี้สามารถอธิบายได้ว่าครอบครัวที่มีความสามารถในการหารายได้มาก อาจทำให้การดูแลเอาใจใส่บุตรน้อยเนื่องจากใช้เวลาส่วนใหญ่ในการประกอบอาชีพหารายได้ แม้ว่าจะประกอบอาชีพเกษตรกรรม แต่เป็นพืชเศรษฐกิจมากกว่าเกษตรกรรมเพื่อยังชีพ ตลอดจนลักษณะทั่วไปของผู้มีรายได้เพิ่มมากขึ้นของคนในสังคมชนบท มักจะนำรายได้ดังกล่าวไปใช้จ่ายในการซื้อหาสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ อาทิเช่น วิทยุ โทรทัศน์ รถจักรยานยนต์ มากกว่าจะนำเงินมาใช้จ่ายในการซื้อหาอาหาร แม้ว่าบางครอบครัวจะมีรายได้น้อยกว่าแต่มีแหล่งอาหารที่ไม่ต้องซื้อ เช่น การปลูกผักผลไม้ การเลี้ยงสัตว์ แหล่งอาหารตามธรรมชาติ อาทิเช่น กบ เขียด อีงอ่าง หน่อไม้ เป็นต้น ดังนั้นรายได้ต่อเดือนต่อคนของครอบครัว เด็กนักเรียนที่มีภาวะการขาดสารอาหาร จึงมากกว่าเด็กนักเรียนที่มีภาวะโภชนาการปกติ และเป็นปัจจัยที่มีผลต่อภาวะโภชนาการของเด็กนักเรียน

การศึกษาครั้งนี้พบว่า ปัจจัยคุณลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ การที่นักเรียนมีความรู้ด้านโภชนาการ นักเรียนมีการเจ็บป่วย มีความสัมพันธ์และมีผลกับภาวะการขาดสาร

อาหารของเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากปัจจัยความรู้ด้านโภชนาการเป็นตัวแปรอย่างหนึ่งซึ่งเกี่ยวข้องกับภาวะโภชนาการ ในการที่จะเลือกรับประทานอาหารที่เหมาะสมถูกต้องตามหลักโภชนาการหรือไม่ เนื่องจากมนุษย์สามารถนำวัตถุดิบจากธรรมชาติและจากการผลิตมาใช้เป็นอาหารได้หลากหลายชนิด บางชนิดนอกจากจะให้ประโยชน์ต่อร่างกายแล้ว อาจจะมีผลเสียต่อร่างกายได้เช่นกัน นอกจากนี้ อาหารแต่ละชนิดจะมีคุณค่าทางโภชนาการแตกต่างกันออกไป ดังนั้น การที่มนุษย์สามารถเลือกรับประทานอาหารได้ถูกต้องเหมาะสม จะส่งผลต่อภาวะโภชนาการได้ ความสามารถดังกล่าว นอกจากจะเกิดจากการเรียนรู้ประโยชน์ของอาหารนั้นๆ โดยทางตรงหรือทางอ้อมแล้ว การได้รับความรู้ด้านโภชนาการ จะทำให้ทราบประโยชน์ของอาหารอย่างเป็นเหตุเป็นผลมากขึ้น อันเป็นปัจจัยที่จะเกิดขึ้นได้เฉพาะตัวบุคคลที่จะได้รับจากการถ่ายทอดของสังคม นอกจากนี้ ปัจจัยการเจ็บป่วย เป็นลักษณะส่วนบุคคลตัวหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับภาวะโภชนาการ กล่าวคือ แม้ว่าคนเราจะสามารถได้มาซึ่งอาหารเพื่อบริโภคอย่างหลากหลาย ตลอดจนมีความรู้ที่จะเลือกรับประทานได้อย่างถูกต้องเหมาะสม แต่เมื่อร่างกายไม่สามารถนำไปใช้ได้ สูญเสียจากการเผาผลาญและร่างกายนำมาใช้มากเกินไป โดยไม่ได้รับทดแทน จะมีผลต่อภาวะโภชนาการได้เช่นเดียวกัน

การวิจัยครั้งนี้ ยังพบว่า ปัจจัยคุณลักษณะด้านครอบครัว ได้แก่ รายได้ของครอบครัวโดยแบ่งเป็นตัวแปรย่อย 2 ตัวแปร ได้แก่ รายได้ต่อคนต่อเดือน ความเพียงพอของรายได้และผลผลิต ซึ่งตัวแปรทั้ง 2 ตัวนี้มีผลต่อภาวะขาดสารอาหารของเด็กนักเรียนประถมศึกษา โดยรายได้ต่อคนต่อเดือนไม่มีความสัมพันธ์ แต่มีผลต่อภาวะการขาดสารอาหาร ในขณะที่ความเพียงพอของผลผลิตมีทั้งความสัมพันธ์ และมีผลต่อภาวะการขาดสารอาหารของเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษา จากลักษณะทางสถิติที่เกิดขึ้นดังกล่าว สามารถอธิบายได้ คือ การที่รายได้ต่อคนต่อเดือน ไม่มีความสัมพันธ์ต่อภาวะการขาดสารอาหาร จากการทดสอบด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน อาจเกิดขึ้นจากความต่อเนื่องของรายได้ ในกลุ่มประชากรที่มีรายได้ต่อคนต่อเดือนต่ำมีภาวะขาดสารอาหารน้อย ทั้งนี้เพราะมีการได้มาซึ่งอาหารจากการผลิตที่เพียงพอด้วย ในขณะที่เมื่อมีรายได้ต่อคนต่อเดือนสูงขึ้นถึงระดับหนึ่ง ผู้มีรายได้มากขึ้นในสังคมชนบทจะมีเวลาในการผลิตอาหารน้อยลง และใช้เวลาในการหารายได้มากขึ้น ถ้ายังคงประกอบอาชีพเกษตรกรรมก็จะเป็นการผลิตพืชทางเศรษฐกิจมากกว่าการผลิตอาหารเพื่อรับประทาน เมื่อมีรายได้ที่สูงขึ้นถึงอีกระดับหนึ่ง จะมีเงินเพียงพอที่จะซื้ออาหารจะทำให้ได้รับประทานอาหารที่เพียงพอทั้งปริมาณและคุณภาพมากขึ้น ทำให้พบว่า เมื่อประชากรมีรายได้เพิ่มขึ้นจึงไม่แน่นอนว่าจะมีภาวะขาดสารอาหารเพิ่มขึ้นหรือลดลงหรือไม่ แต่เมื่อทดสอบด้วย Discriminat Analysis พบว่า รายได้ต่อคนต่อเดือนมีผลต่อภาวะการขาดสารอาหาร ซึ่งพบว่าสามารถจำแนกกลุ่มออกได้เป็น กลุ่มที่มีภาวะขาดสารอาหาร จะมีรายได้ต่อคนต่อเดือนมากกว่ากลุ่มที่มีภาวะโภชนาการปกติ ทั้งนี้อาจเกิดจากรายได้ที่เพิ่มขึ้นนำไปใช้จ่ายในการซื้อวัตถุดิบของ ตามค่านิยมที่มีมากขึ้นในสังคมชนบทปัจจุบันดังที่กล่าวมาแล้ว

หนึ่ง ข้อมูลนี้แสดงให้เห็นว่าประชากรที่ศึกษาส่วนใหญ่อาจมีรายต่อคนต่อเดือนไม่มากพอที่จะซื้ออาหารรับประทาน แต่ต้องอาศัยการได้มาซึ่งอาหารจากผลผลิต ซึ่งถ้ามีผลผลิตมากพอ แม้มีรายได้น้อยก็ยังคงได้รับอาหารอย่างเพียงพอ อย่างไรก็ตามลักษณะของตัวแปร รายได้ต่อคนต่อเดือน ตลอดจนความเพียงพอของรายได้และผลผลิต เป็นตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับภาวะโภชนาการ ที่เป็นปัจจัยผลักดันให้ได้มาซึ่งอาหารที่จะนำไปรับประทาน แต่การที่จะนำไปบริโภคหรือไม่นั้น น่าจะมีปัจจัยอื่นๆ ประกอบต่อไป นอกจากนี้ เมื่อพิจารณารายได้กับความเพียงพอของรายได้และผลผลิต เป็นที่น่าสังเกตว่าการที่มีรายได้เพิ่มมากขึ้นอย่างเดียวนั้น ไม่สามารถอธิบายได้ว่าจะนำไปสู่การได้มาซึ่งอาหารเสมอไป ดังนั้น ต้องพิจารณาถึงความเพียงพอของรายได้ประกอบด้วย เพราะรายได้ที่เพิ่มมากขึ้นอาจจะนำไปใช้จ่ายในเรื่องอื่น ๆ นอกไปจากการซื้ออาหารก็ได้

นอกจากนี้ การวิจัยครั้งนี้พบว่าพบว่ามีปัจจัยด้านบริโภคนิสัย ได้แก่ การบริโภคอาหาร หมายถึงความถี่ในการรับประทานอาหาร ความชอบอาหาร และความเชื่อเกี่ยวกับอาหาร โดยความเชื่อเกี่ยวกับอาหารที่ถูกหลักโภชนาการมีความสัมพันธ์กับภาวะขาดสารอาหาร ส่วนความถี่ในการรับประทานอาหาร และความชอบอาหารมีความสัมพันธ์และมีผลต่อภาวะการขาดสารอาหารของเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปัจจัยด้านความถี่ของการรับประทานอาหาร เป็นตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับภาวะโภชนาการในส่วนของ การได้รับสารอาหารเข้าสู่ร่างกายโดยตรง กล่าวคือ ร่างกายมีความต้องการอาหารหลาย ๆ ประเภทเพื่อนำไปใช้ในลักษณะที่ต่างกันไป ดังนั้น การได้รับประทานอาหารครบทุกประเภททั้ง 5 หมู่อยู่เสมอ จะทำให้ร่างกายได้รับสารอาหารทั้ง 5 หมู่ ในปริมาณที่คาดว่าจะมากพอต่อความต้องการของร่างกายได้ ซึ่งปัจจัยดังกล่าวแม้ว่าจะมีผลต่อภาวะโภชนาการโดยตรง แต่การที่จะมีโอกาสหรือไม่ ต้องประกอบด้วยปัจจัยด้านอื่นๆ เป็นตัวผลักดัน กรณีเช่น ปัจจัยความชอบอาหารก็ถือว่าเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะโภชนาการตัวหนึ่ง ที่จะทำให้เกิดการเลือกรับประทานอาหารแล้วส่งผลต่อภาวะโภชนาการ เช่นเดียวกันกับปัจจัยความเชื่อเกี่ยวกับอาหาร ซึ่งจะทำให้เกิดการเลือกรับประทานอาหารแต่ละชนิดหรือประเภทแตกต่างกันออกไป

อีกทั้งการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางสังคม ได้แก่ การได้รับอิทธิพลจากครอบครัว มีความสัมพันธ์และมีผลต่อภาวะการขาดสารอาหารของเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปัจจัยการได้รับอิทธิพลที่ถูกต้องในการรับประทานอาหาร จากครอบครัวเป็นตัวแปรหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับภาวะโภชนาการ โดยจะส่งผลต่อการรับประทานอาหารที่ได้รับจากการเลียนแบบหรือปฏิบัติตามบุคคลในครอบครัว อันเกิดจากการเรียนรู้ ทดลองรับประทาน โดยยึดตัวบุคคลที่อยู่ใกล้ชิดเป็นแบบอย่าง ซึ่งเกิดขึ้นจากการมีโอกาสและบทบาทของบุคคลที่อยู่ใกล้ชิดที่จะมีอิทธิพลทำให้ยึดถือเป็นแบบอย่างในการรับประทานอาหารหรือไม่

กล่าวโดยสรุป ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะโภชนาการของเด็กนักเรียนประถมศึกษา ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ ทั้งปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะขาดสารอาหาร และปัจจัยที่มีผลต่อภาวะโภชนาการ เกิดขึ้นในขั้นตอนต่างๆ ที่อาจจะประมวลความสัมพันธ์ได้ในลักษณะดังนี้ คือ

1. เด็กนักเรียนประถมศึกษาที่อยู่ในชุมชนชนบท จะได้รับอิทธิพลจากครอบครัวในเรื่องการรับประทานอาหาร อันเป็นลักษณะกลุ่มอ้างอิงที่เด็กนักเรียน ได้รับอิทธิพลหรือการปฏิบัติตามเกี่ยวกับการรับประทานอาหารมากกว่ากลุ่มอื่น เนื่องจากครอบครัวเป็นที่พึ่งพาสำคัญและใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุด สำหรับการรับประทานอาหาร มารดาจะมีหน้าที่จัดหาอาหารให้กับนักเรียน รวมทั้งตัวเด็กนักเรียนเองเป็นสมาชิกของครอบครัว จึงรับเอาทัศนคติและมุมมองต่างๆ ที่ได้จากบุคคลในครอบครัวมาใช้เป็นเกณฑ์มาตรฐาน กลุ่มอ้างอิงอื่นๆ จึงมีความสำคัญน้อยลงไป ดังนั้นจึงไม่ได้ยึดมาปฏิบัติตามจะมีผลต่อการรับประทานอาหารได้ตลอดจนสภาพแวดล้อมที่จะเอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติตาม เช่น การรับประทานขนม น้ำหวาน มีน้อย ในขณะที่เดียวกันครอบครัวจะสั่งสม แนวทางปฏิบัติในการรับประทานอาหารให้กับเด็กอย่างต่อเนื่องจนกลายเป็นบริโภคนิสัย อันได้แก่ ความชอบ ความเชื่อในการรับประทานอาหาร โดยที่ตัวเด็กจะได้รับความรู้ด้านโภชนาการ จากประสบการณ์และการเรียนในชั้นเรียน อย่างไรก็ตาม ตัวเด็กเองจะต้องไม่เกิดภาวะเจ็บป่วยที่จะมีผลต่อการรับประทานอาหาร หรือการที่ร่างกายรับสารอาหารไปใช้อย่างไม่ได้ผล

2. ในชุมชนหนึ่งๆ จะมีอาหารอยู่จำนวนหลากหลายชนิดและประเภท และแม้ว่าเด็กนักเรียนจะได้รับแนวทางการรับประทานอาหารดังที่กล่าวมาใน ข้อ 1 แต่การได้มาซึ่งอาหารนั้นๆ จะต้องประกอบด้วยรายได้ความเพียงพอของผลผลิตที่จะนำมาซึ่งอาหารได้

3. เด็กนักเรียนประถมศึกษาต้องได้รับประทานอาหารประเภทต่างๆ ในความถี่ที่จะคาดได้ว่ามีความเพียงพอต่อร่างกาย และร่างกายจะนำไปใช้ประโยชน์ก่อให้เกิดภาวะโภชนาการปกติหรือขาดสารอาหารต่อไป